

**Дрогобицький державний педагогічний університет імені
Івана Франка**

Галина Кондрацька, Світлана Будинкевич

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

**Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

**Дрогобич
2016**

УДК 37. 037(07)

ББК 74.200.54 р

К 64

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 4 від 22.03. 2016р).

Рецензенти:

Волошин О.Р. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри анатомії, фізіології та валеології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка;

Грибок Н.М. кандидат педагогічних наук, кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка;

Відповідальний за випуск: Веселовський А.П. – доцент кафедри спортивних дисциплін та методики їх викладання Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

К-64 **Кондрацька Г.Д., Будинкевич С.** «Вступ до спеціальності»: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Галина Кондрацька, Світлана Будинкевич – Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2016. – 103 с.

Методичні рекомендації укладено відповідно до програми з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності», затвердженої вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Посібник формує знання з професійної компетентності студентів факультетів фізичного виховання.

Запропонований матеріал може бути використаний викладачами і студентами вищих навчальних закладів освіти.

Зміст

Передмова	7
Практичне заняття № 1. Фізична культура – невід’ємна частина загальної культури людства	8
План практичного заняття	8
Список використаної літератури	8
План-графік самостійної роботи	8
Орієнтована тематика домашнього завдання	8
Питання для самоконтролю	8
Методичні поради до практичного заняття	8
Практичне заняття № 2. Галузева термінологія	12
План практичного заняття	12
Список використаної літератури	12
План-графік самостійної роботи	12
Орієнтована тематика домашнього завдання	12
Питання для самоконтролю	13
Методичні поради до практичного заняття	13
Практичне заняття № 3. Вимоги до вищої освіти	17
План практичного заняття	17
Список використаної літератури	17
План-графік самостійної роботи	18
Орієнтована тематика домашнього завдання	18
Питання для самоконтролю	18
Методичні поради до практичного заняття	18
Практичне заняття № 4. Міжнародний спортивний рух	23
План практичного заняття	23
Список використаної літератури	23
План-графік самостійної роботи	24
Орієнтована тематика домашнього завдання	24
Питання для самоконтролю	24
Методичні поради до практичного заняття	24

Практичне заняття № 5. Фізкультурно-спортивний рух в Україні	28
План практичного заняття	28
Список використаної літератури	28
План-графік самостійної роботи	28
Орієнтована тематика домашнього завдання	28
Питання для самоконтролю	29
Методичні поради до практичного заняття	29
Практичне заняття № 6. Програмно-нормативні засади розвитку галузі фізичної культури	36
План практичного заняття	36
Список використаної літератури	37
План-графік самостійної роботи	37
Орієнтована тематика домашнього завдання	37
Питання для самоконтролю	37
Методичні поради до практичного заняття	38
Практичне заняття № 7. Організаційні засади, структура і матеріальна основа розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні	43
План практичного заняття	43
Список використаної літератури	43
План-графік самостійної роботи	44
Орієнтована тематика домашнього завдання	44
Питання для самоконтролю	44
Методичні поради до практичного заняття	44
Практичне заняття № 8. Система кадрового забезпечення галузі	51
План практичного заняття	51
Список використаної літератури	52
План-графік самостійної роботи	52
Орієнтована тематика домашнього завдання	52
Питання для самоконтролю	52
Методичні поради до практичного заняття	53

Практичне заняття № 9. Професійна діяльність фахівців фізичної культури	57
План практичного заняття	57
Список використаної літератури	57
План-графік самостійної роботи	58
Орієнтована тематика домашнього завдання	58
Питання для самоконтролю	58
Методичні поради до практичного заняття	58
Практичне заняття № 10. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах	63
План практичного заняття	63
Список використаної літератури	63
План-графік самостійної роботи	64
Орієнтована тематика домашнього завдання	64
Питання для самоконтролю	64
Методичні поради до практичного заняття	64
Практичне заняття № 11. Навчання і побут студентів вищого навчального закладу	68
План практичного заняття	68
Список використаної літератури	68
План-графік самостійної роботи	69
Орієнтована тематика домашнього завдання	69
Питання для самоконтролю	69
Методичні поради до практичного заняття	69
Практичне заняття №12-13. Професійна діяльність учителя фізичної культури	73
План практичного заняття	73
Список використаної літератури	73
План-графік самостійної роботи	73
Орієнтована тематика домашнього завдання	73
Питання для самоконтролю	73
Методичні поради до практичного заняття	74
Практичне заняття №14-15. Професійна діяльність	

тренера-викладача	76
План практичного заняття	76
Список використаної літератури	77
План-графік самостійної роботи	77
Орієнтована тематика домашнього завдання	77
Питання для самоконтролю	77
Методичні поради до практичного заняття	77
Практичне заняття № 16. Основи науково – дослідної роботи	85
План практичного заняття	85
Список використаної літератури	85
План-графік самостійної роботи	86
Орієнтована тематика домашнього завдання	86
Питання для самоконтролю	86
Методичні поради до практичного заняття	86
Зразки контрольних робіт з дисципліни	
«Вступ до спеціальності»	90
Предметний покажчик	101

Передмова

Навчальна дисципліна «Вступ до спеціальності» введена в навчальний процес для ознайомлення студентів з основами фізичного виховання.

Навчальний курс передбачає формування у слухачів чіткого уявлення мети і завдань вищої школи, особливостей навчання на факультеті фізичного виховання, ознайомлює з професійною термінологією, законодавчою базою розвитку фізичної культури зі змістом освіти з фізичного виховання, висвітлює права і обов'язки студентів, а також характер майбутньої професійної діяльності.

Змістове наповнення дисципліни та організація її викладання, сприятиме формуванню системи знань, умінь та навичок ведення самостійної і науково-дослідницької роботи, що сприятиме розвитку творчого мислення.

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів мають на меті сформувати предметну компетентність.

Розроблені рекомендації до самостійних занять спрямовані на ознайомлення студентів напряму підготовки «Фізичне виховання» з усіма компонентами навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, а також спонукатиме до подальшого вивчення запропонованих дисциплін.

Методичні рекомендації містять цінний матеріал який знадобиться викладачам та студентам.

Практичне заняття № 1

Фізична культура – невід’ємна частина загальної культури людства

План практичного заняття

- 1.1. Фізична культура – її місце в загальній культурі людей.
- 1.2. Основні поняття, предмет і завдання навчальної дисципліни.

Список використаної літератури

1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт» : навчальний посібник. / М. Герцик, О.Вацеба – Вид. 3-є, випр. і доп. – Харків, 2004. – 176 с.

2. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання»: навчально-методичний посібник. / Фролова Л. С. – Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(денна/заочна)
1.	Роль фізичної культури в загальній культурі людства. Завдання фізичної культури у суспільстві. Сфери впровадження фізичної культури і спорту. Показники стану розвитку фізичної культури в суспільстві.	4/4

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Дайте декілька визначень поняття культура.
2. Знайдіть і випишіть пояснення терміна «фізична культура» з різних тлумачних довідників.

Питання для самоконтролю

1. Яке місце посідає фізична культура в загальній культурі людства?
2. Які основні завдання розв'язує фізична культура в суспільстві?
3. Охарактеризуйте основні форми і засоби фізичної культури.
4. Охарактеризуйте сфери впровадження фізичної культури і спорту.
5. Назвіть основні показники стану розвитку фізичної культури?

Методичні поради до практичного заняття

1.1. Фізична культура – її місце в загальній культурі людей

Потрібно знати що, культура – це сукупність духовних і матеріальних цінностей, створених людиною у процесі суспільно-історичної практики, що характеризує досягнутий рівень у розвитку суспільства на кожному конкретному етапі [1].

У Законі України «Про фізичну культуру і спорт», де фізична культура трактується як складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості [1].

Також необхідно зазначити, що «Фізична культура» характеризує частину (різновид) загальної культури. Фізична культура сьогодення є одним із визначальних чинників суспільного життя світової спільноти, важливим елементом освіти, виховання, збереження здоров'я, військової справи, професійно-прикладної підготовки, соціальної сфери, політики, економіки.

Водночас, поняття «культура» у загальновживаному значенні охоплює певні особисті риси, форми, стиль поведінки й діяльності окремої особи або спільноти, тобто різноманітні форми суспільного життя з одного боку, і результати діяльності з іншого.

У широкому розумінні слова до поняття «культура» входять такі складові як мистецтво, наука, ідеологія, фізична культура, а також

результати діяльності людини у цих сферах. Культуру умовно поділяють на матеріальну і духовну.

Також потрібно пам'ятати, що людина у сфері культури проявляється в трьох аспектах: вивчає попередній досвід (ознайомлюється та вивчає літературні джерела, твори мистецтва, техніку); виступає як носій культурних цінностей; створює, формує культурні цінності, які стають базою подальшого розвитку.

Тому можна дати таке визначення фізичної культури як сукупності досягнень суспільства у створенні та раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого фізичного та духовного удосконалення людини.

1.2. Основні поняття, предмет і завдання навчальної дисципліни

Відомо, що найчастіше терміном «Фізична культура» називають процес, спрямований на підготовку людей до життя та праці шляхом виконання фізичних вправ, використання цілющих сил природи, особистої і громадської гігієни та певного раціонального побуту і праці. До поняття «галузь фізичної культури» належить не лише система вправ, теоретичних знань, але й матеріальна база фізичної культури та її організаційна система.

Треба зазначити, що фізична культура, формуючись у процесі розвитку людського суспільства, чітко позначила залежність між підготовкою до праці та її результатами. Функції фізичної культури проявляються також у постійному нагромадженні й передачі досвіду, в створенні нових методів і засобів впливу на психофізичний стан людей. Цей досвід складає основу теорії фізичного виховання і спорту, яка виокремила як самостійний науковий напрям. Якщо фізична культура є засобом підвищення продуктивності праці та досягнення високого рівня суспільного виробництва, то останнє зі свого боку, забезпечує відповідні умови (матеріальні та духовні) для розвитку фізичного виховання і спорту.

Потрібно пам'ятати основні завдання фізичної культури, а саме:

- забезпечення рухової активності людей;
- сприяння гармонійному розвитку особистості;

- формування позитивних рис характеру;
- підтримання рівня здоров'я та працездатності;
- нагромадження і використання знань про здоров'я та здоровий спосіб життя.

Для суспільства фізична культура є специфічним багатофункціональним явищем у сфері якого розв'язується широке коло завдань, від особистих до державних і загальнолюдських.

У сфері суспільних інтересів фізична культура виконує такі функції:

- відтворення робочої сили і підготовки громадян до виробничої і творчої діяльності;
- фізичне, розумове і естетичне виховання громадян;
- удосконалення природних (генетичних) і набутих якостей особи;
- формування у громадян активної творчої життєвої позиції;
- державного будівництва та міжнародного представництва (особливо у сфері спортивної діяльності).

Також потрібно сказати, що фізична культура і спорт об'єктивно сприяють політичному, економічному, соціальному і науково-технічному прогресу людства.

Без основних **засобів фізичної культури**, тобто фізичних вправ, неможливо сформувати здорове суспільство. Проте не варто ігнорувати і такі засоби, як використання оздоровлювальних сил природи, різноманітні гігієнічні процедури, раціональні режими побуту, праці, відпочинку і харчування.

Отже, поєднання різноманітних засобів фізичного виховання забезпечує здоров'я покоління.

Найчастіше сферами впровадження фізичної культури і спорту є: навчально-виховна; виробнича; соціально-побутова.

Слід пам'ятати, що основними показниками стану розвитку фізичної культури в державі, регіоні чи організації є:

- стан здоров'я і рівень фізичного розвитку;
- рівень забезпеченості кваліфікованими кадрами;

- наявність відповідних організаційних структур;
- кількість фізкультурників і спортсменів;
- наявна матеріальна база;
- рівень науково-методичного та інформаційного забезпечення;
- рівень спортивних досягнень окремих осіб та збірних команд.

Також в Україні розроблено і затверджено Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення для визначення рівня фізичної підготовленості різних вікових категорій.

Треба пам'ятати, що фізичною культурою – називають навчальну дисципліну в школі, профілактичні і лікувальні заняття в лікарнях та інших аналогічних закладах, вона широко використовується у виробничій сфері тощо.

Практичне заняття № 2

Галузева термінологія

План практичного заняття

2.1. Виникнення спортивної термінології

2.2. Основні термінологічні поняття галузі

Список рекомендованої літератури

1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт» : навчальний посібник. / М. Герцик, О.Вацеба.– Вид. 3-є, випр. і доп. – Харків, 2004. – 176 с.

2. Осінчук В.Г. Визначення основних термінів фізичної культури і спорту / Осінчук В.Г. – К. 1995.

3. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання» : навчально-методичний посібник. / Фролова Л. С. – Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(денна/заочна)

2.	Виникнення спортивної термінології. Формування та розвиток галузевої терміносистеми. Формування та розвиток української спортивної термінології. Термінологічні запозичення з іноземних мов. Основні термінологічні поняття галузі.	4/4
----	---	-----

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Підберіть та проаналізуйте назви сучасних видів спорту та рухової активності, які потребують адаптації в українській мові.
2. Складіть перелік спортивних термінів, які є складними для Вас чи людей Вашого регіону.

Питання для самоконтролю

1. Вкажіть період виникнення спортивної термінології?
2. Які основні чинники впливають на формування та розвиток галузевої терміносистеми?
3. Назвіть особливості формування та розвитку української спортивної термінології?
4. Назвіть термінологічні запозичення з іноземних мов?
5. Охарактеризуйте основні термінологічні поняття галузі?

Методичні поради для підготовки до практичного заняття

2.1. Виникнення спортивної термінології

Відомо, що сучасна **термінологія спорту** почала бурхливо розвиватися в період активного формування спорту як соціального явища, тобто з кінця XIX століття. Саме тоді в Європі відбувалося організаційне оформлення окремих видів спорту: засновувалися спортивні федерації, створювалися єдині правила змагань, зароджувалася теорія спортивного тренування як наука.

Необхідно пам'ятати, що чимало спортивних термінів мають саме західноєвропейське походження. В основі багатьох спортивних термінів є переважно англійські, французькі та німецькі корені (спорт, бокс, рекорд, крос, матч, гол, нокаут, футбол, волан, естафета, медаль, тир, рапіра, шпагат тощо). А звичні для нас терміни грецького чи латинського походження (стадіон, гімнастика,

акробатика, атлет, олімпієць, диск, біатлон, ритміка, реабілітація, кваліфікація, капітан та ін.) набули інтернаціонального, міжнародного характеру й зрозумілі усім без будь-якого перекладу.

Водночас із поширенням спорту з країн Західної Європи в Україну прийшла і переважна більшість тоді вживаних спортивних термінів (волейбол, пінг-понг, баскетбол, старт, голкіпер). Це був, умовно кажучи, перший етап мовних запозичень у галузі спорту.

Потрібно брати до уваги інформацію, про те що українська галузева термінологія поповнювалася словами й словосполученнями з російської, німецької, польської, угорської мов (фізкультура, хокей, гонщик, фізрук, рекордсмен, гірськолижник, кошиківка (баскетбол), брамкар (воротар), копаний мяч (футбол), карний мет (штрафний удар), штафета (естафета), лижі тощо).

Своєрідним був період 20 – 30-х років ХХ століття, коли в Україні спостерігалось активне піднесення у сфері спортивного терміноутворення. З'являються такі виразні терміни та словосполучення як, наприклад: «плигун», «пішоходець», «м'ясень», «серцевожильна система», «корегувальна гімнастика», «ковзанева спілка», «лижвяні станції», «перебіг» (забіг), «веслування двопарне зі стерначем», «гонові судна», «травяний гокей», «скраклі» (городки), «зарахувальні змагання», «безбож» тощо. Поява такої великої кількості термінів свідчила про активні процеси українізації галузі та адаптацію в українськомовне середовище слів і понять зі сфери спорту.

Саме тоді бурхливо розвивається галузева періодика, створюються перші україномовні підручники, укладаються спеціалізовані словники, друкуються правила змагань.

Чималий внесок у розвиток вітчизняної терміносистеми спорту внесли видатні галицькі діячі – проф. Ярослав Рудницький, проф. Зенон Кузеля, проф. Іван Боберський, Тарас та Петро Франки, Степан Гайдучок та інші. Саме І. Боберським, якого ще за життя називали батьком українського тіловиховання, було введено в обіг такі терміни як «відбивана» (волейбол), «гаківка» (хокей), «сітківка» (теніс), «столівка» (настільний теніс), «наколесництво» (велоспорт), «лещетарство» (лижний спорт), «санкарство» (санний спорт), «бій

навкулачки», «навкулачництво» (бокс), «бійня» (бігова доріжка), «скічня» (трамплін), «вихідна постава» (основна стійка) та багато інших.

Потрібно знати, що розвиток питомої національної термінології продовжувався в середовищі української діаспори, де створилася доволі розгалужена мережа українських спортивних організацій.

Отже спорт, динамічно розвивається, створюються нові терміни: армрестлінг, сьорфінг, кьорлінг, віндсерфінг, фрістайл, боулінг, таеквондо, картінг, стретчінг, шортрек, бодібілдінг тощо.

Попри те, фізична культура, як і будь-яка специфічна галузь діяльності має усталену систему термінів, без чіткого окреслення основних термінологічних понять можуть виникати труднощі при сприйманні теоретичного матеріалу та в практичній діяльності.

2.2. Основні термінологічні поняття галузі:

Фізична культура – складова частина загальної культури суспільства, спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості.

Фізичні вправи – спеціальні рухи і складні види рухової діяльності, які застосовуються як засоби фізичного виховання і спортивної підготовки.

Загально-розвивальні вправи використовуються з метою загального гармонійного фізичного розвитку особи, вдосконалення її рухових і функціональних можливостей, підвищення працездатності, розвитку основних фізичних якостей.

Спеціальні вправи застосовуються переважно для розвитку фізичних якостей, потрібних у обраному виді спорту, а також з метою засвоєння технічних і тактичних прийомів.

Імітаційні вправи це поєднання зовнішньої подібності рухів і дій спортсмена з рухово-просторово-емоційною уявою спортсмена про виконувані ним елементи вправ.

Фізичне виховання – спеціально організований процес різнобічного розвитку фізичних і морально-вольових здібностей, життєво важливих рухових навичок і умінь людини.

Фізична підготовка – процес спрямований на розвиток генетичних і набутих фізичних та морально-вольових якостей, вид фізичного виховання, що має безпосередньо прикладну спрямованість (солдат, пожежник, космонавт) і передбачає досягнення рівня фізичного розвитку, який забезпечує передумови для спеціалізації в певному виді діяльності.

Фізична підготовленість – результат фізичної підготовки, виражений в певному рівні розвитку фізичних якостей, набутих рухових навичок та умінь, необхідних для здійснення певної діяльності.

Фізичний розвиток – процес морфологічного і функціонального розвитку організму людини, її фізичних якостей і здібностей, обумовлений внутрішніми фактами і умовами життя.

Фізичні якості – якості, що характеризують фізичний розвиток людини, її здатність до рухової діяльності.

Вирізняються такі основні фізичні якості: сила, швидкість, витривалість, спритність, гнучкість, координація.

Спорт – багатогранне суспільне явище, складовий елемент культури суспільства, один із засобів і методів різнобічного розвитку людини, зміцнення її здоров'я і підготовки до трудової і творчої діяльності, що складається з фізичних вправ і деяких інших видів діяльності, що мають характер змагань.

Професійний спорт є комерціалізованою різновидністю спорту, яка основним завданням якої є отримання матеріальної вигоди від демонстрації високих спортивних досягнень. В Україні професійний спорт перебуває на початковій стадії розвитку.

Спортивне тренування – планований процес, який складається з навчання та вдосконалення спортивної техніки і тактики, розвитку фізичних, психічних і морально-вольових якостей.

Тренованість – стан організму, що характеризується певними морфологічними і функціональними змінами, що відбулися у результаті тренувальної діяльності.

Спортивна форма – стан найвищого рівня тренованості спортсмена і його готовності досягти максимального спортивного результату.

Втома – стан організму, що виникає внаслідок функціональної активності і проявляється в тимчасовому зниженні працездатності.

Перенапруга – нестійкі, переважно разові, порушення в організмі, викликані невідповідністю між фізичним навантаженням і рівнем підготовки організму. На відміну від втоми перенапруга веде до нетривалого зниження працездатності спортсмена.

Фізична реабілітація – система фізичних вправ, спрямована на відновлення втрачених функцій організму чи окремих органів та на відновлення фізичних якостей.

Рекреація – відновлення і зміцнення здоров'я з використанням фізичних вправ та оздоровлювальних сил природи (цілющі води, гірське повітря, сонячне проміння тощо).

Практичне заняття № 3

Вимоги до вищої освіти

План практичного заняття

3.1. Система оцінювання ECTS

3.2. Навчальна діяльність студентів

Список рекомендованої літератури

1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт» : навчальний посібник. / М. Герцик, О. Вацеба //– Вид. 3-є, випр. і доп. – Харків, 2004. – 176 с.
2. Степко М. Ф. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Лемківський, Ю. В. Сухарніков // Освіта України. – 2004. – № 60 – 61. – С. 7
3. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання» : навчально-методичний посібник. / Фролова Л. С. //– Черкаси, 2014. – 282 с.
4. Харченко Л. Реформування фізкультурної освіти в рамках Болонського процесу / Л. Харченко // Теорія та методика фізичного виховання та спорту. – 2005. – № 2 – 3. – С.117 – 119.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(денна/заочна)
3.	Заходи щодо реалізації освітніх систем. Основні принципи навчання.	4/4

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Підберіть та проаналізуйте способи скорочення термінів при концептуальні лекцій, які найчастіше застосовуються у конкретній (обрана студентом) дисципліні.
2. Складіть доповідь на тему:
 - Чому ви обрали таку професію?
 - Мій кумир.

- Останні значущі досягнення українських спортсменів в обраному спорті.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні завдання та принципи створення зони європейської вищої освіти?
2. Охарактеризуйте заходи реалізації освітніх систем?
3. Вкажіть через які засоби система оцінювання ECTS забезпечує прозорість?
4. Назвіть види навчальної діяльності студентів?
5. Перерахуйте основні принципи навчання?
6. Охарактеризуйте принципи організації навчального процесу?

Методичні поради для підготовки до практичного заняття

3.1. Система оцінювання ECTS

Визначальними тенденціями розвитку світової освітньої системи є такі заходи: поглиблення її фундаменталізації; посилення гуманістичної спрямованості, духовної та загальнокультурної складової освіти; формування у студентів системного підходу до аналізу складних, технічних та соціальних ситуацій; формування стратегічного мислення; виховання соціальної та професійної мобільності.

Забезпечення якісного рівня вищої освіти є одним із головних завдань, невід’ємних від соціальної сфери. Якість освіти значною мірою регулюється стандартами вищої освіти.

Впровадження ступеневої системи вищої освіти й введення нових рівнів освіти: (бакалаврський, магістерський), надає широкі можливості для освітніх потреб особи, забезпечує гнучкість загальноосвітньої, загальнокультурної та наукової підготовки фахівців, підвищує їхній соціальний захист на ринку праці та інтеграцію у світове освітянське співтовариство.

Також треба зазначити основні завдання та принципи створення зони європейської вищої освіти:

- введення двоциклового навчання;

- впровадження кредитної системи;
- формування системи контролю якості освіти;
- розширення мобільності студентів і викладачів;
- забезпечення працевлаштування випускників;
- забезпечення привабливості європейської системи освіти [2].

Болонська декларація висуває завдання домогтися, щоб учені ступені відповідали європейському ринку праці, були свідоцтвом кваліфікації під час працевлаштування в галузі, за якою здобута освіта [2].

Необхідно знати заходи реалізації національних освітніх систем:

1) впровадження системи освіти на основі двох ключових навчальних циклів: додипломного – незакінчена вища освіта, тривалість не менш як три роки та післядипломного – закінчена вища. Вчений (академічний) ступінь бакалавра присвоюється після завершення першого циклу, на європейському ринку праці має сприйматися як відповідний рівень кваліфікації. Кінцевим результатом другого циклу навчання протягом одного – двох років має бути вчений (академічний) ступінь магістра, як у багатьох європейських країнах. Навчання на другому циклі відбувається за індивідуальними планами, у складанні яких активну участь беруть студент та науковий керівник;

2) затвердження загальноприйнятої та порівнянної системи вчених ступенів, у тому числі шляхом упровадження стандартизованого додатка до диплома, який містить детальну інформацію про навчання, призначену для навчальних закладів і потенційних роботодавців. Додаток до диплома гарантує визнання роботодавцем набутих фахівцем знань і вмінь, доступ до подальшого академічного чи професійного навчання, інформацію щодо прав випускника ВНЗ відносно його професійного статусу;

3) застосування Європейської кредитної трансферної системи як відповідного засобу сприяння більшій мобільності студентів;

4) зближення систем контролю якості та акредитації з метою вироблення порівняльних критеріїв і методологій [1].

Вища освіта забезпечує прозорість такими засобами:

1. Кредити ECTS, які є числовим еквівалентом оцінки, що призначається елементам навчального плану, щоб окреслити обсяг навчального навантаження студентів, необхідний для завершення навчання.

2. Інформаційний пакет, який дає письмову інформацію студентам, працівникам про навчальні заклади, факультети, організацію, структуру навчання і елементи навчального плану.

3. Перелік оцінок з предметів, який показує здобутки студентів у навчанні у спосіб, що є різнобічним і загальнозрозумілим і може легко передаватися від одного навчального закладу до іншого.

4. Навчальний контракт щодо навчальної програми, яка буде вивчатися, і кредитів ECTS, які будуть присвоюватися за успішне її закінчення, є обов'язковим як для місцевого і закордонного закладів, так і для студентів [2].

Система ECTS має три ключові елементи:

- інформаційний пакет – інформація щодо навчальних програм і здобутків студентів;
- навчальний контракт – взаємна угода між навчальними закладами-партнерами і студентом;
- перелік оцінок дисциплін – використання кредитів ECTS, щоб визначити навчальне навантаження для студента [6].

За будь-яких принципів організації навчального процесу саме системі оцінювання знань належить важлива роль у забезпеченні високої якості освіти та формуванні конкурентоспроможних фахівців [2].

Головне завдання – досягти найбільш об'єктивного оцінювання, через головні функції – мотивувальну і контролюючу [2].

3.2. Навчальна діяльність студентів

Студентам потрібно знати основні обов'язки – накопичувати знання, розвивати мислення, уміння аналізувати різні факти, події, явища, здібності формулювати висновки, робити узагальнення.

Основними видами навчальної діяльності студентів є:

- прослуховування та запис лекцій;

- підготовка до семінарських та лабораторних занять;
- консультації;
- написання контрольних робіт;
- написання курсових, дипломних робіт;
- професійно-педагогічна практика;
- професійна підготовка на спортивно-педагогічному удосконаленні;
- науково-дослідницька робота;
- пошук літератури, робота з каталогами у бібліотеках;
- самостійна робота з джерелами інформації, конспектами.

Студент має знати форми навчання студентів: денна; заочна; індивідуальна; екстернат; контрактна; за держзамовленням; теоретична; практична; дистанційна; інтернет-освіта.

Треба звернути увагу на принципи навчання:

- свідомості та активності – визначення шляхів творчого співробітництва викладача та студента для досягнення мети навчання;
- наочності – реалізується в процесі пізнання;
- доступності та індивідуалізації – визначення стимулюючої межі труднощів в процесі навчання;
- систематичності – побудова навчального процесу у вигляді алгоритму, що забезпечує логіку та взаємозв'язок різних аспектів управління;
- безперервності – передбачає недопустимість дискретності.

Також необхідно знати форми організації навчального процесу

Лекція – не ілюстрація підручника, а швидше путівник за тим матеріалом, який має вивчити студент. Лектор висловлює не весь матеріал, який передбачений програмою, а тільки найгостріші проблемні або вузлові питання. На лекціях викладач може висувати гіпотези, розглядати окремі питання, показувати шляхи їх розв'язання сучасною наукою і практикою.

Лекція – провідний метод навчання у ВНЗ. Сприяє накопиченню знань, розвитку пам'яті і мислення, умінню узагальнювати і аналізувати.

Відмінність лекції від підручника: новіша за змістом, допускає виклад спірних питань, ширше розкриваються поняття. Висвітлюється не весь, а тільки основний і найскладніший матеріал.

До кожної лекції необхідно готуватися, прочитати підручник, свій конспект, психологічно настроїтися. На підставі короткого запису, який відображає вузлові моменти теми, студент може пригадати весь матеріал і навіть зробити невелику доповідь, розвернути докладніше кожну тезу.

Семінарські (практичні) заняття

Одним із специфічних методів навчання у вищій школі, яка потребує серйозної самостійної роботи є семінарські і лабораторні заняття. Підготовка до семінару тісно пов'язана з іншими формами навчання і складається з таких етапів: прослуховування лекцій з теми семінару, ознайомлення з планом семінару і підбір літератури, вивчення і конспектування рекомендованої літератури, складання тексту (доповідь, план, тези) виступу, безпосередня активна участь у проведенні семінару. На лекції з теми семінару викладач, зазвичай, не розкриває повністю питань, винесених на семінарське заняття. Він висловлює лише основні положення теми, акцентує увагу слухачів на необхідності глибоко вивчити питання, які обговорюватимуться на семінарі, дає характеристику літератури, встановлює час консультацій і роздає студентам план семінарського заняття.

Консультація – активна форма навчальної діяльності студента у вищому навчальному закладі. На консультаціях викладачі, професори безпосередньо допомагають студентам у розв'язанні важких питань їхньої навчальної діяльності. Консультації проводяться систематично відповідно до розкладу кафедри, за особливим розкладом. Студент приходить на консультацію тільки в тому випадку, якщо він самостійно ознайомився з темою, що вивчається. Іноді буває, що студенти приходять на консультацію для того, щоб з'ясувати ті питання, які недостатньо висвітлені в підручниках і навчальних

посібниках. У цьому випадку будь-який викладач може детальніше розкрити це питання на консультації і запропонувати студентам спочатку ознайомитися з програмним матеріалом.

Практичне заняття № 4

Міжнародний спортивний рух

План практичного заняття

- 4.1. З історії зародження та розвитку спорту.
- 4.2. Міжнародні спортивні організації.
- 4.3. Стародавні та сучасні Олімпійські Ігри.
- 4.4. Проблеми сучасного розвитку міжнародного спортивного руху.

Список рекомендованої літератури

1. Вацеба О.М. Нариси з історії Західноукраїнського спортивного руху / О.М. Вацеба. – Івано-Франківськ, 1997.
2. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт» : навчальний посібник. / М. Герцик, О.Вацеба // . – Вид. 3-є, випр. І доп. – Харків, 2004. – 176 с.
3. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання» : навчально-методичний посібник. / Л. С. Фролова // Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(ден на/заочна)
4.	Олімпійський рух. Проблеми розвитку МОК.	4/4

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Підберіть та проаналізуйте способи скорочення термінів при конспектування лекцій, які найчастіше застосовуються в конкретній (обрана студентом) дисципліні.

2. Складіть доповідь на тему:

Чому обрали цю професію?

Мій кумир.

Останні значущі досягнення українських спортсменів в обраному спорті.

Питання для самоконтролю

1. Коли і як було відновлено сучасний олімпійський рух?

2. Що таке МОК? Коли він утворений і в чому полягає його діяльність?

3. Назвіть основні проблеми розвитку олімпійського руху сучасності?

Методичні поради для підготовки до практичного заняття

4.1. З історії зародження та розвитку спорту

Найвідомішими є Ігри, що проводилися в стародавній Греції, починаючи з VIII ст. (776 р.) до н.е. Грецькі гімнасії (школи) були взірцями гармонійного виховання – фізичного, морального, духовного. Агони (змагання) часто проводилися в присутності численних глядачів. Переможців славили й нагороджували. До участі в Іграх допускалися тільки вільнонароджені люди і то за умови попередньої фізичної підготовки упродовж 10 – 12 місяців і ще одного місяця після екзаменування авторитетною комісією еладоніків. Два напрями підготовки – Афінська система і Спартанська.

Відбулися ігри і для жінок, окремі змагання з бігу на честь Гери – дружини Зевса. Це були своєрідні жіночі олімпіади, які проводилися один раз на 4 роки.

Також відомими є давньогрецькі змагання – Олімпійські Ігри. Найбільшого розквіту вони досягли приблизно у V столітті до н.е. Існували також Істмійські (Корінфські), Панафінейські, Піфійські, Немейські Ігри. Олімпійські ігри було заборонено візантійським імператором Феодосієм I у 394 р н. е., які втрачали свою

популярність, зокрема з причин зниження морально-етичних характеристик.

Проте Греція не була єдиним місцем, де проводилися величні культові, мистецькі та атлетичні змагання. Ідея відновлення традиції проведення Олімпійських Ігор у сучасних умовах знайшли своє практичне здійснення понад сто років тому.

Спроби проводити змагання на кшталт Олімпійських Ігор – Панеллінські Ігри як суто грецькі (1759, 1770, 1875, 1889) успіху не мали.

У 1894 році на міжнародному атлетичному конгресі в Парижі за пропозицією французького барона П'єра де Кубертена було вирішено утворити Міжнародний олімпійський комітет і провести у 1896 році перші Олімпійські Ігри сучасності. Ці історичні змагання відбулися на батьківщині Олімпійських ігор – у Греції.

Момент відновлення Олімпійських ігор не був випадковим. На той час (кінець XIX ст.) визріли відповідні економіко-політичні та культурологічні передумови для надання їм світового значення та сприйняття. Важливою була та обставина, що до того часу організаційно оформилися міжнародні федерації з багатьох видів спорту.

4.2. Міжнародні спортивні організації

Потрібно ознайомитися з розвитком міжнародного спортивного руху, що зумовило заснування великої кількості міжнародних спортивних організацій. На сьогодні їх налічується понад 200. Окрім Міжнародного Олімпійського комітету найвпливовішими є:

- Асоціація Національних Олімпійських Комітетів (АНОК)
- Генеральна Асамблея НОКів
- Олімпійська рада Азії
- Асоціація НОК Африки
- Асоціація Європейських НОКів
- Панамериканська спортивна організація
- Національні Олімпійські Комітети Океанії
- Генеральна Асоціація міжнародних спортивних організацій

- Вища Рада спорту Африки
- Міжнародна асоціація спортивної преси
- Міжнародна Олімпійська академія
- Міжнародні федерації з видів спорту.

Ці та інші організації проводять численні міжнародні спортивні змагання, як комплексного характеру, так і з окремих видів спорту.

4.3. Стародавні та сучасні Олімпійські Ігри

Потрібно знати, що параолімпійські ігри – це ігри для неповносправних осіб. Історичні витoki спортивного руху серед інвалідів сягають періоду розквіту давньогрецьких Олімпійських ігор.

Окрім найпопулярніших Олімпійських і Параолімпійських ігор, проводяться:

- континентальні та регіональні Ігри (Панамериканські, Африканські, Азійські, Балканські, середземноморські тощо);
- ігри блокових країн (Британської співдружності, СНД);
- національні (етнічні) ігри (Маккабійські, Литовські, Панарабські);
- професійні ігри (залізничників, військовиків, моряків, студентів);
- релігійні ігри (мусульманські, католицькі);
- Ігри інвалідів (сліпих, глухих, розумововідсталих);
- вікові Ігри (для школярів, ветеранів спорту).
- чемпіонати, першості та кубки з видів спорту;
- комерційні змагання.

Найвищими органами, що координують роботу з видів спорту є Міжнародні спортивні федерації. Вони провадять роботу через визнані ними Національні федерації та впливають відповідно на діяльність МОК через своїх представників у ньому. Представників спортивних федерацій у структурах МОКу і НОКів має бути не менше 50%.

Україна є повноправним членом усіх основних міжнародних спортивних об'єднань.

Тепер у багатьох олімпійських видах спорту проводяться попередні змагання, або встановлюються контрольні нормативи (кваліфікаційні), які є своєрідним допуском на олімпійські арени. Чималий тиск відчуває МОК з боку «некласичних» видів спорту. Федерації з неолімпійських видів спорту вимагають включення їх у програму олімпійських змагань, а олімпійські федерації – розширення програми з видів спорту, які вони представляють.

4.4. Проблеми сучасного розвитку міжнародного спортивного руху

Альтернативні міжнародні змагання також з часом можуть бути загрозою для теперішнього монолітного олімпійського руху. За своєю популярністю і впливом вони вже сьогодні здатні конкурувати з Олімпійськими іграми. Наприклад, маловідомі для нас, європейців, Азійські Ігри вже зараз для китайців є мірилом міжнародних успіхів і престижу китайського спорту.

Олімпійський рух сучасності, попри свій 100-літній вік, інтенсивно розвивається. Поки що нема підстав вважати, що він наближається до періоду застою чи занепаду. Але, щоб цього не сталося, постійно потрібно розв'язувати проблеми, які перед ним постають.

Практичне заняття № 5

Фізкультурно-спортивний рух в Україні

План практичного заняття

5.1. Передумови зародження і розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні.

5.2. Внесок українців в Олімпійський рух.

5.3. Сучасні досягнення та проблеми українського спорту.

Список рекомендованої літератури

1. Вацеба О.М. Нариси з історії Західноукраїнського спортивного руху. / О.М. Вацеба. – Івано-Франківськ, 1997.

2. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт» : навчальний посібник. /М. Герцик, О.Вацеба // – Вид. 3-є, випр. і доп. – Харків, 2004. – 176 с.

3. Приступа Є.Н. Традиції української національної фізичної культури. / Є.Н. Приступа, В.С. Пилат. – Львів, 1991р.

4. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання» : / Л. С. Фролова – Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(денна/заочна)
5.	Історичні особливості розвитку фізичної культури в регіонах України. Утворення НОК України і його основні завдання. Проблеми розвитку фізичної культури в Україні.	4/7

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Складіть список олімпійських чемпіонів України з конкретного регіону.

2. Які результати з обраного виду спорту показали місцеві команди (спортсмени).

Питання для самоконтролю

1. У чому полягають історичні особливості розвитку фізичної культури в регіонах України?

2. Коли утворено НОК України і які його основні завдання?

3. Який внесок зробили українці у розвиток сучасного Олімпізму?

4. Назвіть і охарактеризуйте проблеми розвитку фізичної культури в Україні?

Методичні поради до практичних занять

5.1. Передумови зародження і розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні

Потрібно пам'ятати, що у Київській Русі сформувалася своєрідна система військово-фізичної підготовки, яка провадилася в сім'ї, військових і освітніх закладах при монастирях. У системі військово-фізичної підготовки використовувалися національно-своєрідні засоби вишколу з використанням іноземних запозичень. У Київській Русі не просто панував культ сили, але й поширювалися прообрази багатьох видів спорту: кінного, стрільби з луку, боротьби навкулачки, бігу, стрибків, метань, плавання, веслування. Поєдинки були визнаним методом врегулювання військових та правових конфліктів.

Військово-прикладне значення мала фізична культура і в добу Козаччини. На той час істотно розширився арсенал засобів фізичної культури. Велику популярність набули поєдинки на шаблях й інших видах холодної зброї, стрільба з вогнепальної зброї, спортивні ігри з м'ячем, метання.

Низка українських національних єдиноборств переживає сьогодні період відродження. Серед них бойовий гопак, спас, хрест. Указ президента України «Про розвиток козацтва в Україні», підписаний у 2001 році, створює сприятливу атмосферу для активного поширення та розвитку національних видів спорту.

Воєнно-політичні події призупинили розвиток європейських тенденцій у спортивному русі України й згодом надовго змінили спортивне життя.

У складні 20 – 30-ті роки, в період «українізації» знову спостерігається активний розквіт фізкультурно-спортивної роботи на Наддніпрянській Україні. Починаючи з 1921 року проводяться Всеукраїнські олімпіади, згодом названі спартакіадами.

Національно-культурне піднесення, переважно, супроводжується і піднесенням фізкультурно-спортивного руху. Яскравою демонстрацією цього твердження є події у західній Україні на початку ХХ століття, коли світовий спорт вже окреслився як самостійне соціальне явище. Саме на цей період припадає початок організованого українського фізкультурно-спортивного руху в Галичині, Буковині та Закарпатті.

Ціла низка спортивних, гімнастично-пожежних, січових, пластових, туристичних товариств стає активним виразником українського національно-культурного руху. Поруч з товариствами «Просвіти», «Рідної школи», кооперативно-допомоговими товариствами, спортивно-руханкові осередки були істотним чинником національного пробудження. Нерідко під прапорами спортивних товариств консолідувалися і легалізовувалися сили, натхненні національними ідеями української державності.

Відомий ювілейний сокільський Шевченківський здвиг 1914 року за участі 14 тисяч соколів, який незважаючи на заборону властей відбувся у «польському» на той час Львові, вразив не тільки польську владу. Здвиг красномовно засвідчив хто є хто у Галичині.

Фактичним проявом і результатом діяльності численних січових, сокільських, пластових та спортивних товариств стало унікальне явище національної історії – Українське Січове Стрілецтво.

Стрілецтво майже цілком складалося з юнаків, які пройшли фізичний, духовний та національний вишкіл у спортивних товариствах. Прославилися такі вихованці сокільських чи спортивних товариств, як Сень Горук, Федь Черник, Клим Гутковський, Іван Косак, Омелян Гузар, Петро Франко, Роман Дашкевич та ін.

Військового спрямування дотримувалися тіловиховні організації й пізніше, в 20 – 30-х роках. Так само спортивне загартування пройшли багато лідерів та учасників національного руху 30 – 40-х років.

Діяльність українських спортивних товариств Галичини, Буковини, Закарпаття не можна розглядати окремо від загального культурно-просвітницького руху.

Внаслідок приєднання Галичини, Буковини та Закарпаття до колишнього Радянського Союзу в кінці 40-х рр. самодіяльний народний спортивний рух у цих регіонах було організаційно знищено і позбавлено національного підґрунтя. Багато відомих спортивних діячів та спортсменів були репресовані чи навіть фізично знищені, подібно як і вся галицька наукова та культурна еліта.

Починаючи з 1939 р. спортивному рухові Західної України відводилася роль «інтернаціоналізації» населення, а безперечно високий рівень спортивних досягнень мав на меті прославити «переваги соціалізму».

Унікальною, хоч і маловідомою, сторінкою українського спорту є розвиток спортивного руху серед українського населення на територіях західних зон окупації Німеччини у перші повоєнні роки. У 1946 р. на території Німеччини та Австрії налічувалося більше 50-ти українських спортивних клубів, чим ми можемо пишатися. Бо який ще народ в умовах неволі і нестатків, гнаний і переслідуваний, проявляв таке життєлюбство, турботу про фізичний гарт і таку єдність фізичного і духовного.

Спортивний рух у Західній Україні, як і пізніше в еміграції, був вагомим явищем в історії українського відродження. Орієнтуючися на кращі зразки європейського спортивного руху, західноукраїнські спортивні товариства були глибоко національним за своєю суттю елементом культурно-просвітницького і національно-визвольного руху.

Який вклад українців у розвитку світового спорту, олімпізму як спортсменів, суддів, тренерів, організаторів, науковців? Дехто взагалі заперечує будь-яку роль України перед світовим спортом, з огляду на те, що впродовж майже всієї дотеперішньої історії олімпійського руху, Україна не існувала як окрема держава. В кращому випадку визнається внесок українців у олімпійських здобутках інших держав.

Справді, українці, не маючи власної держави, не раз приносили славу державам-метрополіям, за збірні команди яких змушені були виступати: Австро-Угорщину, Росію, Румунію, Польщу, Чехословаччину, Латвію, США, Канаду, Австралію, Аргентину.

5.2. Внесок українців в Олімпійський рух

Широко відомими у світі є імена уславлених українських спортсменів радянської доби: Марії Гороховської, Віктора Чукаріна, Лариси Латиніної, Бориса Шахліна, Леоніда Жаботинського, Валентина Манкіна, Валерія Борзова, Віктора Цибуленка, Павла Ледньова, братів Белоглазових, Зінаїди Турчиної, Олександра Шапаренка, Володимира Голубничого та багатьох інших. Але переліком цих імен не вичерпується список осіб, які мали причетність до великого спорту.

Більш детальні дані про участь українців у олімпійських змаганнях маємо, починаючи з 1912 р., коли в Іграх V Олімпіади у Стокгольмі вперше взяли офіційну участь команди Росії та Австро-Угорщини.

Шлях до офіційного визнання України міжнародним спортивним співтовариством був довгим і складним. Перші спроби самостійного виходу українських спортсменів на Олімпійські ігри були зроблені у період української державності 1917 – 1918 рр. Друга спроба налагодити контакти з Олімпійським організаційним комітетом була зроблена напередодні XI Олімпійських ігор у Берліні (1936 р.). На передолімпійському конгресі групою галицьких спортивних діячів (І. Боберський, С. Гайдучок) та українськими політичними й культурними діячами Німеччини було запропоновано культурну програму від українців, та висловлене прохання спеціального кореспондента про офіційну акредитацію.

У повоєнний час тільки діячі української спортивної еміграції активно захищали незалежний український спорт. Вони проводили пресові конференції, оприлюднювали заяви та звернення, проводили демонстраційні акції на Іграх Олімпіадах, налагоджували контакти з діячами Міжнародного і Національних олімпійських комітетів. Ці зусилля не були марними.

5.3. Сучасні досягнення та проблеми українського спорту

В умовах так званої «перебудови» і нового піднесення національного відродження (кінець 80-х років) питання про самостійне представництво України на міжнародних змаганнях

постало з новою силою. У 1989 році у Львові ефективно діяла ініціативна група і створення Українського національного олімпійського комітету.

Уже в 1990 році відповідними державними органами управління галуззю фізичної культури і спорту України було розроблено перший проект Хартії Олімпійського Комітету України (ОКУ). Цей проект було запропоновано обговорити в регіонах. Проект Хартії був недосконалим, відставав від тодішньої політичної ситуації, яка наближала Україну до незалежності.

Другий варіант Хартії, який було представлено Генеральній Асамблеї засновників НОК України, суттєво відрізнявся від першого проекту. Цю Хартію було затверджено Асамблеєю засновників НОК України 22 грудня 1990 р. Того ж дня Асамблея обрала персональний склад і першого президента НОК України. Ним став дворазовий олімпійський чемпіон з легкої атлетики Валерій Борзов.

Саме з грудня 1990 року розпочалася діяльність НОКу України, хоча до його офіційного визнання МОКом залишалося ще більше року. Офіційне визнання НОК України відбулося 9 березня 1992 року. Відразу після заснування НОК України, було створено Олімпійську Академію України (8 березня 1991 р.).

Процес офіційного олімпійського визнання України супроводжувався входженням Національних спортивних федерацій України в міжнародні і повністю завершився у 1992 році.

Належність України до авторитетних спортивних держав світу було підкреслено членством у МОК президента НОК України, міністра Мінмолодьспорту Валерія Борзова у 1994 році. У 2000 році членом Міжнародного Олімпійського Комітету став ще один видатний український олімпієць – легкоатлет із Донецька Сергій Бубка.

В організаційних та фінансових справах НОКу України, Мінмолодьспорту, федераціям значну допомогу надає створений у діаспорі громадський комітет зі сприяння олімпійській підготовці і виступам спортсменів України. Очолює Комітет діяльна й енергійна Лариса Барабаш Темпл. Спортивні діячі та структури в Україні і в

еміграції чи не вперше так дружньо розв'язують важливі галузеві справи.

За період незалежності спортивні зв'язки українців із зарубіжними спортсменами і організаціями значно розширилися. Багатьом групам команд і спортсменам, які раніше не мали змоги виїзду за кордон, тепер заважають хіба що фінансові проблеми.

Спортсмени України, не враховуючи різноманітні міжнародні турніри, щороку беруть участь у понад 1 000 офіційних змаганнях. Проте перед українським спортом стоїть ціла низка складних проблем. Сформуємо їх за групами: організаційні, методичні, фінансово-матеріальні, морально-етичні.

Організаційні проблеми пов'язані з тим, що існуюча в теперішній Україні структура спорту майже повністю успадкована від колишнього Радянського Союзу. Ця структура залишається по суті авторитарною, вона зорієнтована значною мірою на переважно державне утримання спорту і вступає у протиріччя з економічними можливостями державного бюджету.

З іншого боку, негайна передача багатьох управлінських функцій громадським організаціям (федераціям) було б необачним кроком з огляду на їхню фінансову і організаційну неспроможність. Окрім того, в Україні ще не прийшло нове покоління спортивних організаторів, здатних контактувати з міжнародними спортивними організаціями, входити в їхні організаційні структури, мати особисті надійні зв'язки, необхідні для швидкого розв'язання питань в інтересах українського спорту. Навіть на рівні суддівства міжнародних змагань Україна має недостатнє представництво.

У розвитку багатьох видів спорту порушено матеріальну основу, оскільки велика кількість колишніх радянських спортивних баз олімпійської підготовки залишилися поза межами України. Є серйозні проблеми із високоякісним інвентарем, обладнанням, спортивною формою тощо.

Значна частина тренерів українських команд не має достатнього досвіду підготовки спортсменів до чемпіонатів світу і Олімпійських ігор, позаяк раніше займалася лише підготовкою резерву для збірних

команд СРСР. До того ж доволі масового характеру набув вплив кваліфікованих фахівців спорту за межі України, де рівень їхньої оплати є значно вищим.

Існує і гостра проблема національного порядку, яка також залишилася Україні від імперії. Національні збірні команди України в етнічному, культурному і мовному плані переважно не є національними. А високий рівень спортивних досягнень не завжди забезпечує спортові місце в культурі українського етносу і не робить його автоматично чинником національного відродження. У цьому також криється одна із найскладніших морально-етичних проблем сучасного українського спорту.

Україна, в силу історичних причин, вступила в добу державотворення, коли національно-культурне піднесення не однаковою мірою проявляється у різних її регіонах. Успішні виступи українських спортсменів на міжнародній арені впливають позитивно не тільки на світову громадську думку, але й сприяють консолідації й єднанню усієї української нації.

У найближчому майбутньому в галузі фізичного виховання та спорту України потрібно розв'язати такі завдання:

- реформувати систему фізичного виховання і спорту в Україні, фундаментально змінивши стосунки між державним органом управління галуззю і Національним Олімпійським Комітетом; між Федераціями з видів спорту і спортивними клубами; між особою, як суб'єктом фізичної культури і спортивними організаціями;
- повернути українському спорту національний зміст, бо по справжньому народним і значить масовим, він може бути лише на власному історичному, культурному, мовному і економічному ґрунті;
- переглянути теорію і практику фізичної культури, виходячи з нових реалій сучасного життя в Україні, з врахуванням державотворчих завдань, які стоять перед фізкультурно-спортивним рухом;
- поліпшити кадрову ситуацію в спортивних структурах України, залучивши до роботи в них фахівців з відповідним рівнем

підготовки і належним рівнем громадської та національної свідомості;

- у процесі перебудови фізкультурно-спортивного руху, зберегти рівень спортивних досягнень, не допустити спаду результативності в різних видах спорту, за можливості утримати або й розширити матеріальну базу;

- спорт із справи в основному державних структур, має стати психологічною, економічною і організаційною справою усіх і кожного особисто. Зберегти та примножити власне здоров'я і фізичну досконалість може лише свідома, з активною життєвою позицією людина.

Практичне заняття № 6

Програмно-нормативні засади розвитку галузі фізичної культури

План практичного заняття

6.1. Законодавча база розвитку фізичної культури і спорту в Україні

6.2. Державні програми розвитку фізичної культури і спорту в Україні

Список рекомендованої літератури

1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі “Фізичне виховання і спорт” : навчальний посібник. / М. Герцик, О. Вацеба //– Вид. 3-є, випр. і доп. – Харків, 2004. – 176 с.

2. Закон України «Про вищу освіту» // Освіта України. – №17. – 2012.

3. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». – К., 1994.

4. Олійник М.О. Організаційна управлінська діяльність у системі управлінь і комітетів з питань фізичної культури. / Олійник М.О. – Харків, 2000.

5. Фролова Л.С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання» : навчально-методичний посібник. / Л.С. Фролова. – Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(денна/заочна)
6.	Основні документи, які регулюють діяльність в галузі фізичної культури спорту України. Принципи Закону України «Про фізичну культуру і спорт» Органи які несуть відповідальність за розроблення та впровадження державних програм розвитку фізичної культури і спорту.	4/7

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Випишіть із Закону України про фізичну культуру і спорт завдання, поставлені перед фізкультурно-спортивним рухом України.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні документи, які регулюють діяльність в галузі фізичної культури спорту України.

2. Якими є визначальні принципи Закону України «Про фізичну культуру і спорт»?

3. Які органи несуть відповідальність за розроблення та впровадження державних програм розвитку фізичної культури і спорту?

Методичні поради до практичних занять

6.1. Законодавча база розвитку фізичної культури і спорту в Україні

Потрібно знати, що фізична культура і спорт в Україні як галузь діяльності регулюється відповідними Законами і розробленими на їхній підставі підзаконними актами: постановами, указами, рішеннями, програмами, наказами, інструкціями, статутами, положеннями тощо.

На кожную галузь діяльності діє вся сукупність Законів України, проте визначальними є закони про конкретну галузь.

Основним для галузі фізичної культури і спорту є Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (1993 р.). Окрім цього Закону, для сфери фізичної культури важливими є Закон України «Про об'єднання громадян» (1991 р.); Закон України «Про освіту» (1991 р.); Закон України «Про вищу освіту» (2002 р.); Укази Президента України «Про державну підтримку розвитку фізичної культури і спорту в Україні» (1994 р.); «Про розвиток олімпійського руху в Україні» (1992 р.); Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» (1998 р.); Постанови Кабінету Міністрів України про підготовку спортсменів України до Ігор Олімпіад та зимових Олімпійських Ігор та ін.

Закон визначає загальні правові, соціальні, економічні та організаційні основи розвитку фізичної культури і спорту, визначає участь державних органів, посадових осіб, організацій, підприємств, установ у зміцненні здоров'я громадян засобами фізичної культури. Закон має шість глав:

основні напрями впровадження фізичної культури :

Стаття 8 вказаного Закону визначає такі:

1. Фізкультурно-оздоровча діяльність.
2. Фізичне виховання.
3. Масовий фізкультурно-спортивний рух.

У інших статтях цього закону розшифровується зміст роботи в названих напрямках у різних сферах діяльності: виробничій, соціально-побутовій, навчально-виховній, серед інвалідів, в масовому спорті тощо.

Особливо важливими є деякі нормативні вимоги Частини II Закону. Ось найосновніші:

1. У середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладах уроки фізкультури проводяться не менше трьох разів на тиждень.
2. Фізична підготовка військовослужбовців здійснюється у формі спеціальних занять обсягом не менше чотирьох разів на тиждень.

У складі педагогічних колективів дошкільних дитячих установ та інших закладів освіти передбачаються посади фахівців з фізичного

виховання. У дошкільних закладах мають проводитися щоденні фізкультурно-оздоровчі заняття.

Передбачено опрацювання державних нормативів фінансування на здійснення фізкультурно-оздоровчих питань.

Окремі статті II глави стосуються фізкультурно-оздоровчої діяльності інвалідів і окремих категорій громадян (в'язнів).

У III частині встановлюються питання спорту. Йдеться про спортивні змагання, види спорту, спортивну класифікацію, гарантії її підвищення, спорт вищих досягнень, національні збірні команди, про спортивне суддівство, професійну діяльність у спорті, спортивні відзнаки.

Більшість з означених питань розв'язуються на законодавчому рівні вперше. Недоопрацьованими є, як встановлення соціально-побутових пільг для провідних спортсменів, унормування статусу члена збірної команди України.

Питання державного управління у сфері фізичної культури і спорту розглядаються у IV частині. Законом передбачено, що, центральний орган державного управління фізичною культурою розробляє, а Кабінет Міністрів України (Президент) затверджує Державну програму розвитку фізичної культури і спорту. Кабінет Міністрів України затверджує систему програмно-оцінних нормативів і вимог щодо фізичного розвитку населення. Рівень фізичного розвитку визначається органами охорони здоров'я.

Верховна Рада України визначає державну політику. Органом державної виконавчої влади у сфері фізичної культури сьогодні є Держкомспорт України (тут і надалі іменуємо найвищий державний орган управління галуззю Держкомспортом, зважаючи на численні зміни його назви, які відбулися за останні десять років), а на регіональному рівні відповідні органи, створені місцевими органами державної виконавчої влади та самоврядування. У цій главі розглядаються також питання фінансового матеріально-технічного, кадрового, правового та інформаційного забезпечення фізичної культури.

Важливо, що нормативи мінімальної забезпеченості спортивними спорудами житлових районів, підприємств, установ усіх

форм власності визначаються Держкомспортом України разом з органами управління будівництва та архітектури.

Спорудження та утримання об'єктів фізичної культури в сільській місцевості здійснюється за рахунок державного та місцевого бюджетів. Не допускається (ст. 29) перепрофілювання та ліквідація діючих фізкультурно-спортивних споруд, а також будівництво дошкільних виховних, загальноосвітніх і професійних навчально-виховних закладів без передбачених нормативами фізкультурно-спортивних споруд.

Самоврядування у сфері фізичної культури і спорту врегульовується у главі V Закону. В ній розглянуто відносини держави з Національним олімпійським комітетом України, Національними спортивними федераціями; питання господарсько-комерційної діяльності фізкультурних організацій. Вказується (ст. 33), що громадські фізкультурно-спортивні організації та їхні об'єднання керуються в своїй діяльності також Законом «Про об'єднання громадян». Статтями 34 і 35 передбачена можливість отримання від держави матеріально-фінансової допомоги.

Викликає сумнів, доречність запису в статті 34 Закону про те, що «Міністерство України в справах молоді і спорту здійснює контроль за діяльністю національних спортивних федерацій». Адже федерації є незалежними об'єднаннями громадян, які діють відповідно до власних Статутів. Як певне посягання на права федерацій і самих спортсменів можна розглядати і положення ст. 2 про те, що Міністерство України в справах молоді і спорту «комплектуює національні збірні команди України» і, що члени збірних команд України можуть брати участь у будь-яких спортивних змаганнях лише за згодою Міністерства освіти та науки України.

Водночас Закон України про фізичну культуру і спорт є одним із найважливіших та прогресивних документів галузі часів новітньої української державності.

6.2. Державні програми розвитку фізичної культури і спорту в Україні

Основною державною програмою розвитку фізичної культури і спорту є Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» затверджена Указом Президента України у 2012 році.

Головною метою Цільової програми є створення необхідних соціально-економічних, нормативно-правових, організаційно-технічних умов щодо підвищення життєздатності сфери фізичної культури і спорту та її адаптації до ринкових відносин.

Основними завданнями програми є: зміцнення здоров'я населення на принципах здорового способу життя; посилення впливу фізичної культури на підвищення продуктивності праці та обороноздатності; сприяння економічному і соціальному прогресу; утвердження міжнародного авторитету України.

Найважливішими напрямками розвитку фізичної культури є:

- фізичне виховання у навчально-виховній сфері;
- фізкультурно-оздоровча робота у виробничій і соціально побутовій сфері;
- фізична підготовка військовослужбовців;
- фізкультурно-оздоровча та спортивна діяльність серед інвалідів;
- спорт вищих досягнень.

Програмою передбачається:

– реформування організаційних основ фізкультурного руху в сільській місцевості, створення територіальних фізкультурно-спортивних клубів;

– уведення у штат сільських та селищних Рад посад організаторів фізкультурно-оздоровчої роботи (рекомендаційно);

– створення належної матеріально-технічної бази;

– підготовка фахівців фізичної культури і дійової системи фізкультурної просвіти;

– створення центрів олімпійської підготовки з видів спорту, які переважно культивуються в сільській місцевості (велосипедний, кінний, лижний тощо);

- надання сільському населенню в користування спортивної споруди за рахунок місцевих бюджетів;

– щорічне виділення коштів на роботу ФСТ «Колос».

Забезпечення розвитку фізичної культури і спорту здійснюватиметься у таких напрямках (розділ IV):

- науково-методичне забезпечення;
- медико-біологічне забезпечення;
- кадрове забезпечення;
- фінансове і матеріально-технічне забезпечення;
- інформаційне забезпечення;
- встановлення міжнародних зв'язків.

Законодавче регулювання у сфері освіти здійснюється на підставі Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» та інших, а також відповідних законодавчих актів.

Недоліками значної частини законодавчих актів є те, що окремі їхні статті не враховують особливостей функціонування фізкультурних структур у ринкових умовах. Значна частина задекларованих положень залишається невиконаною та іноді механічно переписується з однієї постанови в іншу. На наш погляд, фактично не існує системи контролю за виконанням попередніх рішень. Треба зазначити, що в галузі фізичної культури і спорту України створено достатню програмно-нормативну базу для успішного й ефективного розвитку сфери.

Практичне заняття № 7

Організаційні засади, структура і матеріальна основа розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні

План практичного заняття

- 7.1. Структура, взаємозв'язок і характер діяльності фізкультурно-спортивних організацій України
- 7.2. Матеріально-технічна база фізичної культури і спорту
- 7.3. Джерела фінансування галузі
- 7.4. Науково-інформаційне забезпечення фізкультурно-спортивного руху

Список рекомендованої літератури

- 1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт» : навчальний посібник. / М. Герцик, О. Вацеба //– Вид. 3-є, випр. І доп. – Харків, 2004. – 176 с.
- 2. Кулик Я.Л. Історія виникнення й розвитку фізичної культури та спорту в Україні./ Кулик Я.Л. – Вінниця, 1997.
- 3. Олійник М.О. Організаційна управлінська діяльність у системі управлінь і комітетів з питань фізичної культури. / Олійник М.О. – Харків, 2000.
- 4. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання» : навчально-методичний посібник. / Фролова Л. С. – Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(денна/заочна)
7.	Фінансування розвитку фізичної культури і спорту в Україні. Науково-інформаційне забезпечення галузі фізичної культури і спорту.	4/7

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Складіть перелік (схему розташування) спортивних споруд у Вашій місцевості.
2. Ознайомтеся з вітчизняними журналами фізкультурно-спортивної тематики. Складіть перелік науково-методичних статей про обраний Вами вид спорту.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте складові матеріальної бази фізичної культури і спорту.
2. Як здійснюється фінансування розвитку фізичної культури і спорту в Україні?
3. Що таке науково-інформаційне забезпечення галузі фізичної культури і спорту?

Методичні поради до практичного заняття

7.1. Структура, взаємозв'язок і характер діяльності фізкультурно-спортивних організацій України

Управління сферою фізичної культури і спорту здійснюється на базі взаємодії двох чинників: державного та громадського. Пам'ятаючи це, розглянемо послідовно державні та громадські органи управління у сфері фізичної культури.

Державні органи управління, до компетенції яких входить фізична культура, умовно можна поділити на три групи: органи загальної, відомчої та спеціальної компетенції.

Основні напрями діяльності Держкомспорту:

- координація діяльності з актуальних проблем фізкультурного руху громадських, молодіжних об'єднань, товариств, асоціацій, федерацій;
- внесення до Кабміну пропозицій про створення умов для розвитку фізичної культури;
- заходи соціального захисту спортсменів;
- розвиток міжнародних спортивних зв'язків;
- організаційна підтримка розвитку фізкультурної науки;

- здійснення контролю за діяльністю підпорядкованих йому організацій, в тому числі використанням державних фінансових і матеріальних ресурсів;
- розробка, затвердження і забезпечення дотримання спортивної класифікації України;
- реєстрація статутів Національних федерацій з видів спорту;
- сприяння розвитку Олімпійського руху;
- підготовка штатних збірних команд, участь їх у змаганнях;
- забезпечення розвитку фізкультурно-оздоровчої роботи;
- затвердження єдиного календарного плану загальнодержавних змагань і зборів;
- робота з підготовки спортивного резерву;
- затвердження рекордів, присвоєння почесних звань;
- вивчення попиту на фахівців фізичної культури і спорту, забезпечення їхньої підготовки.

Основними громадськими організаціями, які діють у спортивній сфері України є Національні спортивні федерації та Національний Олімпійський комітет України.

В Україні налічується понад 50 Національних федерацій з різних видів спорту.

Громадська спортивна федерація набуває статусу Національної після її визнання на певний термін та реєстрації у Міністерстві юстиції України. Тоді Держкомспорт України делегує таким федераціям окремі повноваження щодо розвитку видів спорту, надає їм допомогу у забезпеченні матеріальними ресурсами, фахівцями тощо.

Національна спортивна федерація має виключне право представляти Україну в міжнародних спортивних організаціях та міжнародних спортивних змаганнях з окремих видів спорту. Їй також дається право на організацію і проведення відповідних національних спортивних змагань.

Національні спортивні федерації можуть одержувати від держави матеріально-фінансову допомогу. У випадку грубого порушення законодавства, або неналежного використання наданих їм

прав, спортивна федерація може бути позбавлена статусу Національної.

Національний Олімпійський Комітет України (НОК України) є неурядовою громадською організацією, яка координує розвиток олімпійського руху в Україні. В своїй діяльності НОК керується законодавством України, Олімпійською хартією Міжнародного олімпійського комітету та власною Хартією. НОК України має виключне право представляти державу на Іграх Олімпіад та зимових Олімпійських іграх, в Міжнародному Олімпійському Комітеті, інших міжнародних олімпійських організаціях. НОК України має також виключне право на використання власної олімпійської символіки. Першим в історії членом МОК для України у 1994 р. було обрано Валерія Борзова, а в 2000 р. членом МОК став ще один відомий український легкоатлет Сергій Бубка. Держава сприяє діяльності НОК України, розвитку його матеріально-технічної бази, надає фінансову підтримку. Проте безпосереднє втручання будь-якого державного чи якогось іншого органу або особи у внутрішні справи НОКу є таким, що суперечать Хартії.

Організацію фізичної культури і спорту, а також професійну фізичну підготовку у відомствах здійснюють спеціально створені для цієї мети комітети, спортивні товариства і клуби. Подаємо перелік основних сучасних спортивних клубів та товариств України.

Добровільне спортивне товариство «Гарт» створювалося для організації і координації роботи з фізичного виховання в навчальних закладах усіх рівнів. У 2001 році на його основі було утворено Комітет фізичного виховання і спорту Міністерства освіти і науки.

У збройних силах України діють Центральний спортивний клуб Армії та спортивні клуби при Командуваннях оперативних напрямів (наприклад – СКА Західного оперативного напрямку).

Працівників і службовців Міністерства внутрішніх справ обслуговує відомче спортивне товариство «Динамо», яке має свої регіональні підрозділи.

Добровільне фізкультурно-спортивне товариство профспілок «Україна» (ДФСТП «Україна») створено з метою організації

фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи з працівниками виробничої сфери, а кооперативно-профспілкове фізкультурно-спортивне товариство «Колос» – з працівниками агропромислового комплексу та мешканцями сільської місцевості.

Для репрезентації спортсменів-залізничників у міжнародних організаціях, в рамках ДФССТ «Україна» діє СК «Локомотив». З цією ж метою створено Українську студентську спортивну спілку. В Україні також створені і функціонують Асоціація ветеранів фізичної культури і спорту та Федерації інвалідного спорту.

На регіональному та місцевому рівнях утворюються різноманітні самодіяльні спортивні, спортивно-оздоровчі, фізкультурно-спортивні клуби, клуби з видів спорту, спортивні клуби за місцем проживання тощо.

В останні роки в Україні появляються професійні спортивні клуби та ліги. Усі ці організації позитивно впливають на фізкультурні і спортивні організації України. Співпраця, взаємодопомога і взаємодоповнюваність між ними сприяють розвиткові фізкультури і спорту як засобів фізичного і духовного вдосконалення.

7.2. Матеріально-технічна база фізичної культури і спорту

Матеріально-технічна база фізичної культури – це сукупність матеріальних цінностей (спортивні споруди, обладнання, спортивна форма, знаряддя, інвентар), фінансів, розподільчих структур та виробничих потужностей, яка перебуває у державній, муніципальній, відомчій, кооперативній та особистій власності.

Матеріальна база є необхідною умовою і, водночас показником розвитку фізичної культури і спорту.

В умовах економічної нестабільності в Україні увага до розвитку матеріальної бази з боку державних органів влади набуває значення найбільшої ваги. Слабкість матеріальної бази істотно гальмує розвиток фізичної культури і шкодить підготовці збірних команд до міжнародних змагань, сповільнює залучення широких верств населення до фізкультурно-спортивної активності.

7.2. Джерела фінансування галузі

Джерелами фінансування фізичної культури є:

- кошти державного бюджету – найстабільніше і найсуттєвіше джерело фінансування. Держава взяла на себе не лише утримання органів управління і збірних команд України, а фінансує витрати на розвиток дитячо-юнацького спорту (училища фізичної культури, ДЮСШ);
- кошти відомчих організацій становлять помітну частку витрат на фізичну культуру і спорт. Останнім часом їхня частка зменшилася, особливо у розвиток дитячо-юнацького спорту;
- вступні внески (індивідуальні і колективні) – становляють незначну частку витрат на фізичну культуру. Проте з поліпшенням економічного стану суспільства їхня частка постійно збільшуватиметься;
- дотації державних органів здатні полегшити фінансове становище фізкультурних організацій, особливо, це стосується утримання і експлуатації спортивних споруд, в т.ч. «енергоємних» (басейни, штучні ковзанки, криті манежі тощо);
- спонсорські внески мають суттєвий вплив на організацію спортивних заходів, екіпіровку і відрядження на змагання збірних і клубних команд (особливо ігрових);

З активним упровадженням ринкових відносин, значення і обсяги спонсорських внесків у фізичну культуру будуть зростати. В перспективі спонсори мають зняти з державного бюджету істотну частку фінансових витрат на спорт;

- прибутки від комерційної діяльності спортивних організацій – перспективне джерело фінансування спорту. Сюди належать не лише прибутки від реклами, але й від послуг засобами спорту, видавничої діяльності, виробництва спортивних товарів тощо;

- особисті кошти громадян, затрачені на фізичну культуру і спорт, будуть збільшуватися разом із зростом матеріальної

забезпеченості населення. Чим заможніша людина, тим більша частина її доходів іде на задоволення культурних запитів.

Науково-інформаційна сфера є однією з найбільш успішних і мобільних у галузі фізичної культури та спорту України. За більш як десять років новітньої української державності, в умовах недостатнього фінансування й матеріально-технічного забезпечення, незначної державної та владної уваги, вдалося досягти чималих успіхів у реструктуризації й розбудові цієї складної та делікатної сфери професійної діяльності.

Важливим чинником успішного поступального розвитку наукових досліджень виявилось структурування інформаційно-видавничої діяльності. У 1994 році структурним підрозділом Національного університету фізичного виховання і спорту України було утворене єдине в державі спеціалізоване видавництво «Олімпійська література». За ці роки видавництво перетворилося у потужний центр випуску наукової, науково-методичної та навчальної літератури. За цей період надруковано приблизно сто книжок, серед яких є помітні праці не тільки на українському, але й на європейському рівні. Переважна частка книжкової продукції видавництва присвячена тематиці олімпійського спорту, олімпійського руху, окремим розділам підготовки спортсменів, теорії й методиці тренування в окремих видах спорту тощо. Появилася низка книг з фізичної реабілітації, валеології, масажу тощо.

Необхідно брати до уваги науково-методичну літературу для поглиблення знань з теорії та методики фізичного виховання, а саме:

– **міжнародний науково-теоретичний журнал** «Наука в олімпійському спорті» (з 1994 року) – видання Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України, Національного університету фізичного виховання і спорту України за співпраці з Міжнародним Олімпійським комітетом, Національним Олімпійським комітетом України та Українською академією наук національного прогресу;

– **науково-теоретичний журнал** «Теорія і методика фізичного виховання і спорту» (з 1999 року) – видання Національного університету фізичного виховання і спорту України;

– **науково-методичний журнал** «Теорія та практика фізичного виховання» (з 2000 року) – видання Харківського державного університету імені Григорія Сковороди (головний редактор професор І.Ф. Прокопенко);

– **науково-популярний журнал** «Олімпійська арена» (з 1995 року) – засновники Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України та Національний Олімпійський Комітет України.

Для широкого кола науковців та усіх зацікавлених працівників галузі сьогодні існують також видання, які іменуються фаховими періодичними та затверджуються президією Вищої атестаційної комісії (ВАК) України. До таких належить 10 найменувань збірників наукових праць та журналів, присвячених проблемам фізичного виховання та спортивного тренування.

В останні два-три роки зусиллями харківського професора Сергія Єрмакова та його колег з галузевих вишів Києва, Харкова, Львова виникло кілька web-сторінок у міжнародній інформаційній мережі Інтернет. На одній із таких Web-сторінок: www.nbuv.gov.ua/eb/khhpi.html – міститься 10 000 сторінок текстової і графічної інформації з результатами наукових досліджень українських вчених у галузі фізичної культури та спорту за 1996 – 2001 роки.

Отже, можна стверджувати, що сьогодні в Україні сформовано достатню науково-інформаційну базу спеціалізованої книжкової та журнальної продукції, яка ще продовжує розвиватися й розширюватися.

Ще одним важливим джерелом розвитку наукової думки є різноманітні наукові конференції, конгреси, семінари тощо. Щороку в Україні відбувається низка різного рівня й масштабу наукових заходів, присвячених проблемам фізичної культури. В міжнародному плані Україна, зусиллями Національного університету фізичного виховання та спорту, виступила ініціатором проведення кожних два

роки престижного наукового конгресу «Сучасний олімпійський спорт і спорт для всіх», який здобув своє визнання в Східній Європі. На внутрішньому рівні своє звучання та значення одержали наукові конференції, які періодично проводяться у Львові, Харкові, Луцьку, Вінниці, Рівному, Тернополі та інших містах України.

Активна наукова діяльність, ініціативність, участь у наукових міжнародних заходах дала змогу провідним вишам галузі, окремим структурам стати колективними членами кількох авторитетних європейських та світових наукових інституцій, серед яких: Міжнародна Олімпійська Академія, Міжнародна рада здоров'я, фізичного виховання, рекреації, спорту і танцю (ICHPER-SD), Європейська мережа спортивної науки, освіти та зайнятості (ENSSEE) тощо. Такі кроки сприяють швидкій інтеграції української галузевої науки у світі.

Практичне заняття № 8

Система кадрового забезпечення галузі

План практичного заняття

- 8.1. Структура вищої освіти в Україні
- 8.2. Система ступеневої освіти
- 8.3. Заклади фізкультурної освіти в Україні

Список рекомендованої літератури

1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт» : навчальний посібник. /М. Герцик, О. Вацеба – Вид. 3-є, випр. І доп. – Харків, 2004. – 176 с.
2. Олійник М.О. Організаційна управлінська діяльність у системі управлінь і комітетів з питань фізичної культури. / Олійник М.О. – Харків, 2000.
3. Степко М. Ф. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Лемківський, Ю. В. Сухарніков // Освіта України, 2004. – № 60 – 61. – С. 7 – 11.
4. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання» : навчально-методичний посібник. / Фролова Л. С. //– Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(денна/заочна)
8.	Значення системи ступеневої освіти. Види діяльності у вищих навчальних закладах освіти.	4/7

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Складіть перелік вищих закладів освіти усіх рівнів акредитації, підпорядкованих Державному комітету з питань фізичної культури і спорту.

2. З'ясуйте за якими спеціальностями та освітньо-кваліфікаційними рівнями проводяться підготовка фахівців у обраному Вами навчальному закладі.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте рівні акредитації вищих навчальних закладів та як здійснюється державна атестація?

2. Що таке система ступеневої освіти?

3. Які види діяльності здійснюють вищі навчальні заклади освіти?

4. Фахівців яких освітньо-кваліфікаційних рівнів готують вищі заклади освіти?

Методичні поради до практичного заняття

8.1. Структура вищої освіти в Україні

Потрібно брати до уваги, що найважливішим документом, який регламентує діяльність у галузі фізичної культури і спорту є Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту» та Закон України «Про фізичну культуру і спорт». Законом України «Про фізичну культуру і спорт» окрім інших, здійснюється кадрове забезпечення галузі ФКіС.

Система кадрового забезпечення галузі фізичної культури, як і інших галузей, здійснюється через освітні заклади, що входять в

єдину систему освіти. Освіта є основою духовного, соціального, економічного і культурного розвитку держави.

Метою освіти є різнобічний розвиток людини, як особистості та найвищої цінності суспільства. Вища освіта ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної самосвідомості.

8.2. Система ступеневої освіти

На сьогодні в Україні встановлена та діє єдина структура системи освіти. Вона охоплює: дошкільне виховання; загальну середню освіту; професійну освіту; вищу освіту; післядипломну освіту; аспірантуру; докторантуру; підвищення кваліфікації; перепідготовку кадрів; позашкільне навчання і виховання; самоосвіту.

Навчально-виховні заклади створюються державними, кооперативними, громадськими організаціями, підприємствами, установами, приватними особами відповідно до потреб і при наявності необхідної матеріально-технічної, науково-методичної бази і педагогічних кадрів.

У системі освіти особливе місце посідає вища освіта, яка здійснюється на базі повної середньої освіти.

Вищі навчальні заклади здійснюють такі види діяльності:

- підготовку фахівців різних рівнів кваліфікації;
- науково-дослідницьку роботу;
- підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації;
- атестацію наукових і науково-педагогічних кадрів;
- підвищення кваліфікації, перепідготовку кадрів;
- культурно-освітню, видавничу, фінансово-економічну, господарську, науково-виробничу, комерційну діяльність;
- налагодження зовнішніх зв'язків.

8.3. Заклади фізкультурної освіти в Україні

Вищі навчальні заклади – є 4-х рівнів:

- 1-го (технікуми, училища) – готують молодших спеціалістів;
- 2-го (коледжі, інститути, консерваторії) – готують бакалаврів;
- 3-го (інститути) – готують спеціалістів і магістрів;
- 4-го (інститути, академії, університети) – готують спеціалістів і магістрів.

Рівень ВНЗ не залежить від його назви чи засновника, а виключно від рівня державної акредитації.

Акредитація вищого навчального закладу – це процес ознайомлення з його умовами і результатами діяльності, який завершується офіційним визнанням права ВНЗ здійснювати свою діяльність на рівні державних вимог і стандартів освіти.

Акредитації здійснюються відповідно до Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 303 від 1 червня 1992 року. Акредитованими можуть бути окремі спеціальності або ВНЗ загалом. Акредитація здійснюється у три етапи: ліцензування, атестація і власне акредитація.

Акредитацію здійснює міжгалузева акредитаційна комісія разом із міністерствами і відомствами, що мають у своєму підпорядкуванні ВНЗ. Безпосередньо акредитацію проводять експертні групи відповідно до напрямів підготовки фахівців.

Експертні групи проводять:

- * експертизу рівня вищої освіти з кожної спеціальності;
- * професійне тестування випускників;
- * вивчення умінь випускників розв'язувати завдання щодо професійної діяльності;
- * експертизу якості виконання дипломних і курсових робіт;
- * вибіркове опитування випускників, що працюють у народному господарстві;
- * аналіз досягнень випускників ВНЗ після його закінчення;
- * експертизу механізму оновлення кадрів;
- * експертизу розвитку наукових досліджень.

За результатами експертизи готується мотивований висновок, який подається Міжгалузовій акредитаційній комісії.

Акредитованому ВНЗ видається відповідний сертифікат, з визначеним строком його дії. Залежно від рівня акредитації ВНЗ, органом державного управління йому може бути надана автономія з певних питань (Національні університети).

Основним внутрішнім нормативним документом ВНЗ є Статут, який укладається відповідно до нормативних документів органів державного управління освітою та засновника, затверджується загальними зборами (конференцією) і реєструється засновником ВНЗ.

На підставі Статуту розробляється і у певний спосіб затверджується комплект нормативних документів (положень), які врегульовують всі основні напрями діяльності ВНЗ і його підрозділів. Чим чіткіше розроблені положення, тим чіткіше і розв'язуються всі питання ВНЗ.

У ВНЗ на підставі Статуту можуть бути розроблені додаткові документи, серед яких:

- Положення про студентське самоврядування
- Положення про порядок утворення і використання фонду матеріального стимулювання праці
- Положення про фонд соціальної допомоги студентам
- Положення про факультет
- Положення про навчально-наукову (виробничу) лабораторію
- Положення про студентський гуртожиток
- Положення про навчальний науково-методичний комплекс
- Положення про організацію виховної роботи.

У деяких підрозділах ВНЗ розробляються документи, що регулюють внутрішні трудові стосунки (внутрішній розпорядок).

Ректор здійснює керівництво всією діяльністю вищого навчального закладу. Він обирається загальними зборами (конференцією) ВНЗ і призначається на посаду органом державного управління на умовах контракту.

Ректор несе повну відповідальність за результати роботи вищого навчального закладу. У своїх діях він керується чинним законодавством, виступає від імені ВНЗ, представляє його в усіх органах, розпоряджається майном ВНЗ, заключає угоди, видає доручення тощо.

У межах компетенції ректор ВНЗ видає накази і дає розпорядження, які є обов'язковими для виконання всіма співробітниками, студентами та іншими особами.

Ректор здійснює прийом на роботу і звільнення з роботи робітників і службовців і забезпечує заміщення посад професорсько-викладацького складу, педагогічних і наукових працівників, призначає керівників структурних підрозділів, які входять до складу ВНЗ.

Органом управління факультету є Рада факультету, головою якої є декан. Принципи формування і права Ради визначаються Статутом ВНЗ. Рада (Вчена рада) вузу може частину своїх повноважень передавати Раді факультету. Керівництво діяльністю факультету здійснює декан. Декан у рамках своїх повноважень видає розпорядження, які обов'язкові для всіх працівників і студентів факультету. Декан несе повну відповідальність за результати роботи факультету.

Керівництво діяльністю кафедри здійснює завідувач кафедри, який обирається Радою ВНЗ та призначається ректором. Завідувач несе повну відповідальність за результати роботи кафедри.

Практичне заняття № 9

Професійна діяльність фахівців фізичної культури

План практичного заняття

9.1. Поняття про професію, спеціальність, посаду.

9.2. Фахові спеціальності, спеціалізації і посади фахівців у галузі фізичного виховання та спорту.

9.3. Професійні характеристики фахівців фізичної культури.

Список рекомендованої літератури

1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі “Фізичне виховання і спорт” : навчальний посібник. / М. Герцик, О. Вацеба //– Вид. 3-є, випр. І доп. – Харків, 2004. – 176 с.

2. Олійник М.О. Організаційна управлінська діяльність у системі управлінь і комітетів з питань фізичної культури. / Олійник М.О. – Харків, 2000.

3. Степко М. Ф. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Лемківський, Ю. В. Сухарніков // Освіта України 2004. – № 60 – 61. – С. 7 – 11.

4. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання» : навчально-методичний посібник. / Фролова Л. С. //– Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(денна/заочна)
9.	Посади фахівців за спеціальністю фізичне виховання і спорт. Професійні характеристики фахівців фізичної культури.	4/7

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Складіть перелік усіх можливих посад фахівців галузі фізичного виховання та спорту для різних освітньо-кваліфікаційних рівнів та спеціальностей.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте фахові спеціальності фізичне виховання і спорт?
2. Дайте професійну характеристику фахівців фізичної культури?

Методичні поради до практичного заняття

9.1. Поняття про професію, спеціальність, посаду

Потрібно пам'ятати, що **професія** – це своєрідна сукупність умінь, навичок, видів діяльності, особистих захоплень та зацікавлень людини, що є джерелом заробітку, сприяє виявленню творчих здібностей і реалізації власних та суспільних устремлінь.

Професія визначає місце людини у соціальній структурі й є джерелом її духовного і матеріального благополуччя.

Професія найчастіше пов'язана з освітою, колом інтересів, потребами, вона накладає відбиток на особу, її світогляд, поведінку тощо.

Число професій, яких налічується тисячі, постійно збільшується, як і збільшується кількість фахових спеціальностей і спеціалізацій.

9.2. Фахові спеціальності, спеціалізації і посади фахівців у галузі фізичної культури і спорту

Потрібно знати, що спеціальності фахівців визначаються Державним класифікатором у кожному з напрямів підготовки. Спеціалізації вводяться вищим закладом освіти відповідно до попиту на певних фахівців на ринку праці. За напрямом фізична культура і спорт професійні кадри готуються за такими спеціальностями:

- фізичне виховання (шифр за класифікацією – 010201);
- фізична реабілітація (шифр за класифікацією – 010202);
- олімпійський і професійний спорт (шифр за класифікацією - 010203).

Залежно від спеціальності та спеціалізації фахівці мають право обіймати посади, передбачені штатними розписами організацій-працедавців.

Професійна діяльність у фізичній культурі здійснюється відповідно до законодавства про працю. Особи, які здійснюють професійну діяльність у сфері спорту, зазвичай, працюють за індивідуальними трудовими контрактами.

9.3. Професійні характеристики фахівців фізичної культури

Потрібно брати до уваги, що фахівець фізичного виховання має знати і вміти застосовувати на практиці:

- норми раціонального рухового режиму осіб усіх категорій;
- медико-біологічне обґрунтування використання засобів і методів фізичного виховання;
- педагогічні і медичні методи контролю за процесом фізичного виховання і фізичної підготовки;
- механізми розвитку фізичних якостей і формування рухових навичок;
- особливості проведення занять фізичною культурою з особами різного віку, статі, соціального стану, фізичного розвитку тощо;
- санітарно-гігієнічні вимоги і вимоги щодо безпеки проведення занять фізичними вправами;
- уміння надати першу медичну допомогу в разі травмування;
- структуру і зміст управлінської діяльності в галузі фізичної культури;
- демонстрацію техніки виконання фізичних вправ;
- оперування нормативно-правовими знаннями в галузі фізичної культури;
- мати достатній рівень фізичної підготовленості й володіти навичками страхування.

Фізичне виховання є найпоширенішою фаховою спеціальністю, оскільки фізичне виховання є важливим чинником навчально-виховного процесу в усіх дошкільних установах, навчальних та виховних закладах різних рівнів та типів. У рамках цієї

спеціальності існує спеціалізація «Фізична підготовка у Збройних Силах», котра раніше була самостійною фаховою спеціальністю.

Фізична підготовка у Збройних Силах за своїми метою, завданнями, методами значно відрізняється від інших видів фізкультурно-спортивної діяльності.

Структура діяльності керівника фізичної підготовки зводиться до забезпечення фізичної готовності військовослужбовців і особового складу правоохоронних органів до оволодіння зброєю, бойовою технікою та ефективним їх використанням; перенесення фізичних навантажень, нервово-психічних напружень в екстремальних ситуаціях.

Потрібно знати, що керівник фізичної підготовки здійснює:

- планування і організацію фізичної підготовки і спортивної роботи;
- організацію спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців відповідно до нормативних вимог;
- додержання встановленого мінімуму рухової активності, зокрема не менше чотирьох годин занять фізичною підготовкою на тиждень;
- забезпечення додаткових можливостей для занять фізичною культурою і спортом у режимі дня;
- здійснення контролю за станом фізичного розвитку та рівнем фізичної підготовленості військовослужбовців;
- сприяння виховному процесові та розвитку морально-вольових якостей військовослужбовців;
- розробка комплексів вправ та програм індивідуальних і групових занять з фізичної підготовки.

Рекреація і оздоровча фізична культура

Потрібно знати структуру діяльності рекреолога:

- організація та проведення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи і туризму;

- проведення заходів, спрямованих на загартування, попередження захворювань;
- здійснення контролю за фізичним станом людей та тенденціями його зміни;
- використання природних факторів зміцнення здоров'я і поліпшення психофізичного, психоемоційного станів;
- розроблення і реалізація планів рекреації трудових ресурсів з використанням засобів оздоровлювальної фізичної культури, природних засобів рекреації та гігієнічних факторів.

Фізична реабілітація – є однією з нових фахових спеціальностей у галузі фізичної культури і спорту. Основним цільовим призначенням фахівця фізичної реабілітації є організація та проведення занять з метою відновлення або заміни втрачених функцій окремих органів, систем чи організму загалом.

Потрібно знати структуру діяльності реабілітолога:

- розробка і реалізація спеціальних відновлювальних програм та комплексів фізичних вправ для неповносправних осіб;
- організація й проведення занять фізичними вправами із врахуванням фізичного і психічного стану пацієнта, характеру і ступеня захворювання;
- організація лікарського і педагогічного контролю за ефективністю занять фізичними вправами;
- використання комплексів лікувальної фізичної культури, масажу, фізіотерапії та інших методів відновлення і оздоровлення;
- пропаганда здорового способу життя, консультування осіб, які самостійно займаються оздоровчою фізичною культурою.

Олімпійський і професійний спорт є ще однією фаховою спеціальністю. Фахівці олімпійського і професійного спорту у переважній більшості працюють на посадах тренерів-викладачів. Місцем праці тренера-викладача можуть бути дитячо-юнацькі спортивні школи, спортивні клуби, спортивні секції, спортивні споруди, збірні команди.

Структура діяльності тренера-викладача

Структура діяльності тренера-викладача передбачає навчання, розвиток і виховання спортсмена в процесі спортивної підготовки. Основним функціональним обов'язком тренера є реалізація планів підготовки спортсменів шляхом:

- формування спортивного колективу;
- планування, обліку і аналізу тренувальної та спортивної роботи;
- здійснення виховного процесу;
- підготовки і проведення спортивних заходів.

До спортивної підготовки належать:

- навчання і вдосконалення техніки виконання вправ;
- розвиток фізичних (рухових) якостей;
- зріст функціональних можливостей;
- оволодіння тактичною майстерністю виду;
- розвиток морально-вольових характеристик особи.

Тренер для виконання своїх функцій має досконало знати, вміти та використовувати:

- теорію і методику підготовки спортсменів;
- методи планування, обліку і контролю за процесом спортивної підготовки;
- індивідуальні, статеві, вікові, морфологічні, психологічні особливості різних груп та осіб;
- техніку, тактику, матеріальну частину, організацію тренувальної і змагальної діяльності у видах спорту;
- різні форми і методи тренувальних навантажень та відновлення;
- структуру побудови тренувальних циклів;
- історію, стан розвитку і перспективи виду спорту;
- закономірності управлінської діяльності і формування оптимальних міжособистих стосунків.

Неабиякі організаційні навички, якими, переважно володіють фахівці галузі фізичної культури та спорту, дають їм можливість легко проявити себе в будь-якому виді професійної діяльності.

Практичне заняття № 10

Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах

План практичного заняття

- 10.1. Спрямованість навчального процесу у закладах вищої освіти.
- 10.2. Науково-методичне забезпечення навчального процесу.
- 10.3. Види організації навчальних занять у вищій школі.
- 10.4. Форми і методи контролю.

Список рекомендованої літератури

- 1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі “Фізичне виховання і спорт” : навчальний посібник. /М. Герцик, О. Вацеба. – Вид. 3-є, випр. І доп. – Харків, 2004. – 176 с.
- 2. Олійник М.О. Організаційна управлінська діяльність у системі управлінь і комітетів з питань фізичної культури. / Олійник М.О. – Харків, 2000.
- 3. Степко М. Ф. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Лемківський, Ю. В. Сухарніков // Освіта України. 2004. – № 60 – 61. – С. 7 – 11.
- 4. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання» : навчально-методичний посібник. / Фролова Л. С. – Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(денна/заочна)
10.	Види організації навчання у вищому навчальному закладі. Зміст вищої освіти. Види самостійної роботи студентів.	4/7

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Складіть перелік навчальних дисциплін Вашого навчального закладу (факультету) на перший семестр поточного навчального року.

2. Ознайомтеся зі змістом навчального плану для обраної Вами спеціальності.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте основні види навчання у вищому навчальному закладі.
2. Характеристика змісту вищої освіти?
3. Охарактеризуйте види самостійної роботи студентів?

Методичні поради до практичного заняття

10.1. Спрямованість навчального процесу у закладах вищої освіти

Потрібно знати, що навчальний процес у вищих навчальних закладах України орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення знань, швидкої адаптації до змін у соціально-культурній сфері та організації праці в умовах ринкової економіки. Він базується на принципах науковості, гуманізму, демократизму, наступності і безперервності та зводиться до системи заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти.

Зміст освіти визначається освітньо-професійною програмою підготовки та навчальними планами і відображається у підручниках, навчальних посібниках, методичних матеріалах, а також у процесі проведення навчальних занять.

10.2. Науково-методичне забезпечення навчального процесу

- державні стандарти освіти;
- навчальні плани;
- навчальні програми з усіх дисциплін;
- програми практик;

- підручники і навчальні посібники;
- контрольні роботи з навчальних дисциплін;
- контрольні завдання до семінарських, лабораторних і практичних занять;
- індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи;
- методичні матеріали з питання виконання курсових і дипломних робіт.

10.3. Види організації навчальних занять у вищій школі

Навчальний процес у вищих навчальних закладах здійснюється у формах навчальних занять, виконання індивідуальних завдань, самостійної роботи, практичної підготовки, контрольних заходів та навчально-тренувальних занять.

Потрібно знати види організації навчальних занять:

Індивідуальні завдання (реферат, курсові і дипломні роботи, тощо) з окремих дисциплін виконуються у терміни, передбачені навчальним планом вищого навчального закладу. Вони виконуються студентом самостійно під керівництвом з боку викладача. Комплексна тема може виконуватися кількома студентами.

Курсові роботи виконуються з метою закріплення і поглиблення знань та їх застосування при розв'язанні комплексних фахових завдань. Тематика курсових робіт має відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно пов'язуватися з практичними потребами фаху.

Курсові роботи захищаються перед комісією кафедри, оцінюються за чотирьохбальною шкалою і зберігаються на кафедрі протягом року.

Дипломні (кваліфікаційні) роботи виконуються на завершальному етапі навчання студентів. Вони передбачають як систематизацію теоретичних і практичних знань зі спеціальності, застосування їх при розв'язанні конкретних завдань, так і розвиток навичок самостійної роботи і оволодіння методикою дослідження і експерименту, пов'язаних з темою роботи.

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Робочим навчальним планом має бути відведено від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу студента для самостійної роботи. Самостійна робота студента закладу вищої фізкультурної освіти може виконуватися не лише в бібліотеці, навчальному кабінеті, лабораторії, але й в умовах тренувального збору (в готелі), під час переїзду до місць змагань і в інших, складних для засвоєння навчального матеріалу умовах. Самостійна робота забезпечується чітким індивідуальним графіком навчання студента, наявністю відповідних підручників, навчальних та методичних посібників, текстів лекцій викладача (в т.ч. на електронних носіях інформації) та власними конспектами; можливістю скористатися відповідною науковою і періодичною літературою.

Зміст самостійної роботи студента визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами і завданнями викладача.

Спортивне вдосконалення студентів спеціалізованого вищого навчального закладу є природною і найважливішою ланкою їхньої підготовки. Значимість рівня спортивної підготовки впливає з самої суті майбутньої діяльності фізкультурного працівника. Особливість спортивної діяльності полягає в тому, що деякі аспекти спорту неможливо вивчити, а можна лише відчувати й то тільки на відповідно високому змагальному рівні.

Наукова робота студента відіграє чималу роль у підготовці фахівців, особливо у відборі студентів, здібних до ведення наукової роботи в галузі фізичної культури.

Практична підготовка має на меті набуття студентом професійних навичок та вмінь. Вона проводиться в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладача вищого навчального закладу та спеціаліста з конкретного фаху.

Практична підготовка студентів вищого навчального закладу фізкультурного профілю здійснюється у:

- фізкультурних організаціях (комітети фізичної культури, добровільні спортивні товариства, спортивні клуби, дитячо-юнацькі спортивні школи, спортивні споруди);
- навчальних закладах (школи, училища, вищі навчальні заклади, виховні установи);
- установах охорони здоров'я (лікарні, будинки відпочинку, санаторії, оздоровчі центри, консультативні пункти).

10.4. Форми і методи контролю

Контрольні заходи передбачають поточний та підсумковий контроль.

Потрібно знати форми і методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних і семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю і система оцінювання рівня знань визначаються відповідною кафедрою.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та державну атестацію студента. Він проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому рівні або на окремих його етапах.

Семестровий контроль проводиться у формах екзамену, диференційованого заліку і заліку. Студент допускається до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом на семестр з цієї дисципліни.

Екзамен є контрольним заходом перевірки засвоєння студентом теоретичного і практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни.

Диференційований залік полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі виконання індивідуальних завдань.

Залік виставляється на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських і лабораторних заняттях.

Заліки плануються при відсутності модульного контролю і екзамену і не передбачають обов'язкову присутність студентів.

Результати складання екзаменів і диференційованих заліків оцінюються за п'ятибальною шкалою. Екзамени і заліки складаються в період екзаменаційних сесій або у встановлені вищим навчальним закладом терміни. Студентів, які не з'явилися на екзамен без поважної причини, вважають такими, що одержали незадовільну оцінку.

Державний екзамен проводиться як комплексна перевірка знань студентів з дисциплін, передбачених навчальним планом.

Державна комісія перевіряє рівень підготовки випускників, присвоює їм відповідний освітній рівень (кваліфікацію), вносить пропозиції щодо поліпшення освітньо-професійної підготовки фахівців.

Практичне заняття № 11

Навчання і побут студентів вищого навчального закладу

План практичного заняття

- 11.1. Формування студентського контингенту.
- 11.2. Права і обов'язки студента вищого навчального закладу.
- 11.3. Організація виховного процесу у вищому закладі освіти.
- 11.4. Громадські організації студентів.

Список рекомендованої літератури

1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі “Фізичне виховання і спорт” : навчальний посібник // М. Герцик, О. Вацеба. – Вид. 3-є, випр. І доп. – Харків, 2004. – 176 с.

2. Олійник М.О. Організаційна управлінська діяльність у системі управлінь і комітетів з питань фізичної культури. / Олійник М.О. – Харків, 2000.

3. Степко М. Ф. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Лемківський, Ю. В. Сухарніков // Освіта України 2004. – № 60 – 61. – С. 7 – 11.

4. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання» : навчально-методичний посібник. // Фролова Л. С. – Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(ден на/заочна)
11.	Обов'язки вищого навчального закладу. Обов'язки студентів. Форми стимулювання та покарання які застосовуються щодо студентів.	6/7

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Знайдіть та ознайомтеся з діяльністю органів студентського самоврядування у обраному Вами ВНЗ.

Питання для самоконтролю

1. Якими є взаємні зобов'язання вищого навчального закладу та студента?
2. Якими є права та обов'язки студента вищого навчального закладу?
3. Які форми стимулювання та покарання застосовуються щодо студентів?

Методичні поради до практичного заняття

11.1. Формування студентського контингенту

Потрібно знати особливості формування студентського контингенту навчального закладу.

Потенційними абітурієнтами і студентами цих закладів є, зазвичай, молодь, яка активно займається спортом і є заздалегідь професійно зорієнтованою.

Умовами прийому до фізкультурного вищого навчального закладу є наявність в абітурієнта певного рівня спортивної підготовки.

Профорієнтаційна робота. Для цього, крім традиційних методів, таких як оголошення чи реклама у засобах масової інформації, оприлюднення умов вступу, випуску буклетів, використовуються

також агітаційні заходи на різних спортивних змаганнях, персональні контакти викладачів із потенційними абітурієнтами та їхніми тренерами.

Порядок зарахування випускників підготовчих відділень на I курс ВНЗ затверджується приймальною комісією згідно з умовами прийому.

Навчальні заняття у ВНЗ проводяться за розкладом згідно з навчальними планами і програмами. Розклад занять оприлюднюється не пізніше ніж за тиждень до початку кожного семестру. При зміні розкладу протягом семестру студентів ставлять до відома не пізніше як за тиждень до його зміни.

Особа стає студентом з моменту підписання наказу ректора про її зарахування (поновлення) до числа студентів. Студентам на час навчання у ВНЗ видається студентський квиток, який засвідчує особу та залікова книжка, дійсність яких щороку підтверджується.

Студентський квиток може бути перепусткою до навчальних приміщень, гуртожитків, спортивних споруд, бібліотек, лабораторій, комп'ютерних класів, студентських клубів, закритих пунктів харчування, медичних установ тощо.

11.2. Права і обов'язки студента вищого навчального закладу

Потрібно знати, що додаткові права та обов'язки студентів передбачаються і конкретизуються Статутом ВНЗ та положеннями, які регламентують окремі напрями діяльності студентів і аспірантів.

Студенти мають своїх представників в органах колективного управління ВНЗ.

Основні обов'язки студентів ВНЗ:

- систематичне глибоке оволодіння знаннями і практичними навичками;
- підвищення професійної і спортивної майстерності та загальнокультурного рівня;
- тримання законодавчих, моральних і етичних норм співжиття;

- виконання в установлені терміни всіх видів завдань, передбачених навчальним планом;
- оволодіння українською мовою як державною і як мовою міжнаціонального спілкування;
- тримання статуту, положень і правил внутрішнього розпорядку ВНЗ.

З усіх питань, пов'язаних з виконанням студентом навчального плану, побуту, відлучень з інституту, пов'язаних з приватними, спортивними чи іншими причинами, студент зобов'язаний звертатися у деканат факультету безпосередньо або через працівників профілюючої кафедри чи виховника-куратора навчальної групи.

11.3. Організація виховного процесу у вищому закладі освіти

Потрібно пам'ятати, що виховання студентів є органічним компонентом освіти і має бути спрямованим на формування у молоді світоглядної свідомості, ідеї, поглядів, ідеалів, звичаїв і інших соціально значущих надбань вітчизняної і світової культури.

Головна мета національного виховання – набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування рис громадян української держави, розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, естетичної і правової культури.

Виховний процес є постійним, безперервним, він пронизує всю діяльність навчального закладу і є присутнім, чи в будь-якому разі має бути в навчальному і спортивному процесі в усіх його формах.

Викладачі організовують і систематично проводять інформаційно-виховні години, якщо подібне передбачено розкладом, або ведуть індивідуальну роботу зі студентами, закріпленої за ними групи.

Робота виховників має стимулюватися, зокрема, враховуватися при встановленні їм навчального навантаження.

11.4. Громадські організації студентів

Потрібно знати, що громадські (самодіяльні) організації студентів можуть створюватись як у самому навчальному закладі, так і поза його межами. До їх числа належать найперше органи студентського самоврядування (ОСС). ОСС виражають інтереси студентів навчального закладу (факультету), дбають про забезпечення прав і інтересів студентів. Вони, в рамках передбачених статутом і положеннями повноважень, розв'язують питання, пов'язані з навчальною, спортивною, культурно-просвітницькою, науковою, господарською і іншими видами діяльності.

Найвищим органом студентського самоврядування є загальні збори (конференція) та постійно діючі Ради (вузівська, факультетська, гуртожитку). До ОСС належать також студентські фракції вчених рад ВНЗ чи факультетів.

Розв'язання більшості побутових питань входить до компетенції студентських профспілок. У ВНЗ можуть працювати осередки Спілки студентів України (СПУ), студентського Братства (СБ), спортивних, культурологічних, мистецьких, екологічних та інших громадських організацій.

Діяльність у ВНЗ політичних партій і релігійних об'єднань не допускається.

Практичне заняття № 12 – 13

Професійна діяльність учителя фізичної культури

План практичних занять

12.1. Посадові обов'язки фахівців фізичного виховання.

12.2. Вимоги до професійних обов'язків учителя фізичної культури.

12.3. Складники професійної майстерності та службові обов'язки вчителя фізичної культури.

12.4. Урок як основна форма фізичного виховання.

Список рекомендованої літератури

1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі “Фізичне виховання і спорт” : навчальний посібник. / М. Герцик, О. Вацеба. – Вид. 3-є, випр. І доп. – Харків, 2004. – 176 с.

2. Олійник М.О. Організаційна управлінська діяльність у системі управлінь і комітетів з питань фізичної культури. / Олійник М.О. – Харків, 2000.

3. Степко М. Ф. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Лемківський, Ю. В. Сухарніков // Освіта України 2004. – № 60 – 61. – С. 7 – 11.

4. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання»: навчально-методичний посібник // Фролова Л. С.. – Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(ден на/заочна)
12 – 13	Обов'язки учителя фізичної культури. Права учителя фізичної культури. Складники професійної майстерності.	6/14

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Опишіть діяльність Вашого улюбленого вчителя фізичної культури

Питання для самоконтролю

1. На яких посадах можуть працювати фахівці з фізичного виховання?

2. Яким є основне призначення фахівця з фізичного виховання?

3. Охарактеризуйте права та обов'язки вчителя фізичної культури?

4. Охарактеризуйте урок як основну форму фізичного виховання школярів?

12.1. Посадові обов'язки фахівців фізичного виховання

Потрібно знати, що в основі педагогічної майстерності вчителя фізичного виховання є знання предмету викладання (фізична культура) та його методики, і дуже важливо, щоб кожен студент

усвідомив, що найсуттєвішим у методиці є рівень індивідуальної майстерності педагога. Через його діяльність методика віддзеркалюється у конкретних досягненнях учнів.

Потрібно брати до уваги посади фахівців з фізичного виховання:

- інструктор фізичної культури в дошкільному закладі;
- вчитель (викладач) фізичного виховання у школі, училищі чи вищому навчальному закладі;
- керівник фізичної підготовки у Збройних (силових) формуваннях.
- організатор (керівник, інструктор) туристичної роботи і рекреації;
- методист з фізичної культури;
- інструктор (організатор) оздоровчо-масової роботи на виробництві чи за місцем проживання;
- фахівець з експлуатації спортивних споруд;
- працівник державних або громадських органів управління фізичною культурою;
- працівник спортивних клубів, оздоровчо-відпочинкових таборів.

12.2. Вимоги до професійних обов'язків учителя фізичної культури

Потрібно пам'ятати, що визначальною особливістю роботи вчителя (викладача) є наявність навчальних програм для навчальних закладів, які він реалізує з конкретним контингентом і у конкретних умовах (проведення двох – трьох обов'язкових уроків фізичної культури в усіх класах школи).

При тому, уроки фізичної культури мають плануватися так, щоб наступний урок припадав на день, коли ще зберігається вплив на організм дитини фізичного навантаження від попереднього заняття. Найкращий тренувальний ефект спостерігається тоді, коли перерва між уроками складає 1 – 2 дні.

12.3. Складники професійної майстерності та службові обов'язки вчителя фізичної культури

Складниками професійної майстерності фахівця з фізичного виховання є блоки знань, умінь і навичок, якими він володіє.

Суттєво на результативність праці фахівця впливають і окремі особисті якості фахівця, чи їхні комбінації, рівно ж, як і атмосфера уваги або байдужості до фізичного гарту учнів, яка панує у шкільному колективі.

Потрібно брати до уваги посадові обов'язки вчителя (викладача) фізичної культури навчального закладу:

- планування процесу фізичного виховання, в т.ч. планування окремих уроків (занять);
- планування, організація і проведення (участь) різноманітних фізкультурних заходів;
- проведення уроків фізичної культури, позаурочних і позашкільних заходів;
- розробка комплексів фізичних вправ;
- здійснення у процесі фізичного виховання виховної роботи;
- контроль за рівнем здоров'я і фізичної підготовки учнів;
- пропагування здорового способу життя;
- підвищення власного професійного рівня. Узагальнення та впровадження передового досвіду роботи.
-

12.4. Урок як основна форма фізичного виховання

Потрібно пам'ятати, що основною формою організації фізичного виховання є урок. Основним регламентуючим документом, який має враховуватися учителем при складанні поетапних і поурочних планів є навчальні плани для певних класів. Суттєвий відступ від вимог навчального плану є допустимим лише за умов невідповідності конкретним умовам проведення уроку (приміщення, погодні умови, епідемії) змісту планового матеріалу.

Підготовка вчителя до проведення уроку, крім складання поурочного плану-конспекту, який більшість досвідчених вчителів

складають у стислому варіанті, вимагає детального ознайомлення з місцем проведення заняття, його санітарно-гігієнічним станом, особливостями температурного режиму, наявністю і якістю інвентарю тощо.

Практичне заняття № 14 – 15

Професійна діяльність тренера-викладача

План практичного заняття

14.1. Особа тренера в сучасному спорті і його функціональні обов'язки.

14.2. Складники професійної майстерності та структура діяльності тренера.

14.3. Організація тренувального процесу.

14.4. Підготовка спортсмена до змагань.

Список рекомендованої літератури

1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі “Фізичне виховання і спорт” : навчальний посібник. // М. Герцик, О. Вацеба. – Вид. 3-є, випр. І доп. – Харків, 2004. – 176 с.

2. Олійник М.О. Організаційна управлінська діяльність у системі управлінь і комітетів з питань фізичної культури. / Олійник М.О. – Харків, 2000.

3. Степко М. Ф. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / М. Ф. Степко, Я. Я. Болубаш, К. М. Лемківський, Ю. В. Сухарніков. – Освіта України, 2004. – № 60 – 61. – С. 7 – 11.

4. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання» : навчально-методичний посібник // Фролова Л. С. – Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(ден на/заочна)
14 – 15.	Організація тренувального процесу. Підготовка спортсмена до змагань.	6/14

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Складіть перелік кращих тренерів України з обраного вами спорту
2. Назвіть вашого кумира серед тренерів

3. Опишіть характерні риси діяльності Вашого улюбленого тренера.

Питання для самоконтролю

1. Характеристика тренера і його функціональні обов'язки?
2. Перелічіть складники професійної майстерності тренера?
3. Охарактеризуйте структуру діяльності тренера?
4. Дайте характеристику тренувального процесу?
5. Назвіть етапи підготовки спортсмена до змагань?

Методичні поради до практичного заняття

14.1. Особа тренера в сучасному спорті і його функціональні обов'язки

Потрібно знати, що тренер може працювати у таких спортивних організаціях:

- дитячо-юнацька спортивна школа;
- школа вищої спортивної майстерності;
- спортивний клуб (спеціалізований, виробничий, вузівський, військовий тощо);
- спортивна секція при будь-якій установі чи організації;
- спортивна федерація (національна, обласна, відомча);
- галузеві органи управління (Міністерство, спорткомітет);
- професійна, комерційна організація;
- будь-яка інша організація в штатному розписі якої є посада тренера.

14.2. Складники професійної майстерності та структура діяльності тренера

Залежно від місця праці й обставин, (ДЮСШ, збірна команда, ігрова команда майстрів тощо) перед тренером ставиться конкретне завдання, зафіксоване в трудовій угоді. У ній мають бути зазначені такі показники:

- погодинне місячне навантаження тренера;
- кількість і якість навчальних груп;

- кількість спортсменів, їхня кваліфікація на початок і кінець року (сезону);
- динаміка спортивної майстерності спортсменів (команди); плановані результати чи досягнення;
- заходи сприяння тренерові у виконанні ним основних завдань з боку організації-працедавця (спортивна база, інвентар, фінансування, харчування, система змагань і навчально-тренувальних зборів);
- оплата праці тренера, винагороди, умови побуту.

Професійна майстерність тренера є синтезом його постійно зростаючих професійних знань та умінь, організаційних здібностей і особистих якостей. Тренерська майстерність проявляється у неодноразовому досягненні спортивної мети найраціональнішим способом, забезпеченим знаннями й інтуїцією.

Розглянемо основні складові тренерської майстерності.

Блок професійних знань і охоплює в себе загальнотеоретичну базову підготовку і спеціальну теоретичну підготовку.

До загальнотеоретичної підготовки належить комплекс дисциплін, які формують світоглядний рівень фахівця, включаючи знання з історичних, філософсько-правових, соціальних, медико-біологічних, спортивно-педагогічних галузей.

Організаційні здібності тренера на будь-якому рівні спортивної підготовки є абсолютно необхідним. Тренер є організатором процесу спортивної підготовки і саме через організацію процесу він може проявити свої знання, досвід, навіть інтуїцію. Особисті якості тренера, безумовно, сприяють або не сприяють результативності його праці.

Загальними ознаками професіоналізму тренера є:

- володіння спеціальними знаннями про мету, зміст, об'єкт і засоби діяльності;
- володіння спеціальними вміннями здійснювати діяльність на всіх етапах підготовки спортсмена;

- спеціальні властивості особи і риси характеру, що дають змогу здійснювати діяльність і домагатися заданого результату.

14.3. Організація тренувального процесу

Ефективність праці тренера залежить від економічного, соціального, організаційного, наукового, ситуаційного та інших факторів.

Основними критеріями ефективності роботи тренера є:

- * рівень спортивних досягнень;
- * склад та стан навчальних груп.

Непрямим показником ефективності тренерської праці є також суспільне визнання, але воно може мати суб'єктивний характер і не завжди має об'єктивне підтвердження.

Функціональні обов'язки тренера є дуже широкими. Вони зводяться до розв'язання комплексу задач – педагогічних, виховних, організаційно-управлінських, господарських тощо. На практичному рівні їх можна звести до таких обов'язків:

- комплектація навчальних груп;
- організація тренувального процесу;
- організація підготовки та участі в змаганнях;
- забезпечення комплексності виховання;
- організація матеріально-технічного забезпечення.

Комплектація навчальних груп (команд) є першим і надзвичайно відповідальним етапом у роботі тренера. Від вдалої або невдалої комплектації часто залежить не тільки результативність праці тренера в найближчі роки, але подекуди і вся тренерська кар'єра.

Комплектація навчальних груп має три види: набір, відбір і підбір. Не зважаючи на співзвучність цих слів вони мають різне смислове наповнення.

Набір здійснюється на початковому етапі тренувань і передуює тренувальному процесові. Найчастіше він ведеться методом усних (на уроці, шкільних зборах) або письмових (в газеті, на шкільних

стендах) оголошень. Його основою характеристикою є добровільність, тобто висловлення у різній формі згоди на участь у тренувальному процесі учнів без врахування їхніх здібностей та рівня фізичного розвитку.

Відбір – це форма залучення до занять спортом із врахуванням певних передумов: віку, наявності конкретних антропометричних даних, заданого рівня розвитку фізичних якостей і здібностей, рис характеру, націленості на спортивне вдосконалення.

Підбір є персональною формою комплектації або доукомплектації спортивних команд, особливо з ігрових видів спорту. При підборі першочерговими є два чинники: потреба в комплектації (доукомплектації) команди спортсменами відповідного класу і спортивного амплуа та наявність відповідних кандидатів та організаційно-фінансових можливостей. Підбір, як метод доукомплектації команди, проводиться постійно, або етапно. Переважно він стосується не новачків, а спортсменів достатньо високого рівня підготовки. Підбір може здійснюватися тренером, призначеним спеціально для цієї мети.

Відсів з навчальних груп є явищем природнім і закономірним. Причинами відсіву є:

- втрата інтересу спортсмена до подальшої тренувальної роботи з причин незацікавленості у спортивному зростанні, відсутність перспективи спортивного вдосконалення, неможливість приділяти спортивно-тренувальній роботі достатньо часу і зусиль. Найбільший процент відсіву спостерігається у групах початкової підготовки та на етапі базової підготовки, коли проявляється об'єктивна або суб'єктивна безперспективність спортсменів;
- «не вписування» окремих атлетів у спортивний колектив через особисті якості або несхвальні вчинки;
- травми, захворювання або переїзд на інше місце проживання спортсмена.

Якщо питання комплектації та створення міцного, дружнього колективу вирішується суто педагогічними засобами, то організація тренувального процесу має уже більш специфічний характер.

14.4. Підготовка спортсмена до змагань

Потрібно знати, що організація тренувального процесу займає провідне місце в діяльності тренера. Саме під час тренувань тренер розв'язує основні, поставлені перед ним задачі: виховні, оздоровчі, спортивні, освітні.

На тренувальних заняттях передбачається розв'язання завдань фізичної, технічної, тактичної, психологічної та морально-вольової підготовки спортсмена. А саме:

1. Організаційно-господарські питання: час, місце, інвентар, обладнання, забезпечення (техніка безпеки, медичне обслуговування).

2. Методичні питання: зміст занять, спрямованість розв'язування задач, контроль і облік, відновлення.

Кожне окреме заняття має бути чітко спланованим, мати своє місце у системі навчально-тренувальних занять, має бути відображеним у робочому плані і спрямованим на розв'язання конкретних завдань – тобто відповідати на питання: що, де, коли, як, навіщо? Відповіді на ці та деякі інші питання містяться в документах планування.

Тренувальні плани мають циклічний характер. Найбільш розповсюдженими є такі тренувальні цикли:

- мікроцикл: 3 – 7 днів;
- мезоцикл : 30 днів;
- макроцикл: 6 – 18 місяців.

Багаторічне планування здійснюється у вигляді чотирьохрічного (олімпійського) циклу. В планах багаторічної підготовки фіксуються такі щорічні основні показники тренувального процесу:

- мета і завдання;
- обсяги тренувальних навантажень (тренувальні дні, години тренувань по засобах, зони інтенсивності);
- методи відновлення;
- методи біжучого і підсумкового контролю;
- кількість змагань, стартів, спроб;

– плановий результат.

У річному (сезонному) плані роботи названі показники плануються як помісячно, так і загалом за рік (сезон).

Планування мезоциклів – не менш відповідальне завдання. Основне при цьому, не сліпо розписувати передбачені річним планом обсяги навантажень, а враховувати фактичний і передбачуваний фізичний та морально-психологічний стан спортсмена, як і обставини, в яких тренувальний план мезоцикла буде здійснюватися. Педагогічні спостереження за спортсменом, аналіз його особистого щоденника і показники медичного контролю є необхідними орієнтирами, особливо напередодні відповідальних змагань.

Зміст окремих занять фіксується у поурочних планах і робочих журналах. Чимало тренерів нехтують потребою готуватися до кожного окремого заняття, мотивуючи це набутим досвідом

Планування, особливо річне і багаторічне, має здійснюватися обов'язково індивідуально і за участю спортсмена. Важливими є постановка перед спортсменом поетапних завдань, при досягненні яких він може переконуватися у правильності обраного шляху. Віра спортсмена в правильно складений план додає йому сил для здійснення запланованої праці, зміцнює переконання власного успіху, впевненість у собі. А це також і перший елемент психологічної підготовки.

Підготовка до змагань є найвідповідальнішим етапом у роботі тренера. Головне завдання тренувального процесу на цьому етапі – підвести спортсмена (команду) до того рівня спортивної форми, який необхідний для успішного (запланованого) спортивного досягнення, вираженого в об'єктивних технічних показниках (час, кілограми, сума очок), або відносних досягненнях (місце, група).

Пік спортивної форми проявляється в індивідуальній готовності окремого спортсмена до найвищого для себе спортивного результату. Але пік спортивної форми може бути і в команди в цілому, коли сума індивідуальної готовності окремих членів команди доповнюється вищою злагодженістю й чіткістю виконавських дій окремих ігрових ланок і команди загалом.

Індивідуальна готовність спортсмена може зумовити вище (рекордне), принаймні для конкретного індивідуума, досягнення. Командна готовність – гарант успішного виступу команди.

Найвища майстерність тренера проявляється не тоді, коли команда готова до одного матчу, а коли в процесі серії матчів вона демонструє високу спортивну майстерність. Це спостерігається у фіналах чемпіонатів світу з футболу, коли, на перший погляд, не найкраще підготовлена команда від зустрічі до зустрічі повніше розкриває свої таланти і по справжньому вражає під час фінальної зустрічі. При найбільш вдалих тренерських «розкладках», основній меті – фінальному старту, підпорядковані не лише зміст і форма всього тривалого процесу попередньої і безпосередньої до змагань підготовки. Вирішальне значення можуть мати й попередні старту основного змагання (відбіркові, півфінальні, попередні спроби). Нерідко саме вони є тими «золотими гвіздками», з яких чеканяться медалі.

Регулювання психічного стану спортсмена є одним із найскладніших моментів тренерської праці, значення якого зростає із наближенням до основних змагань (фіналів). Стан психологічної готовності формується у спортсмена заздалегідь. Знання своїх можливостей, рівня підготовленості, умов змагань, сильних і слабких сторін суперників, моделювання процесу майбутньої спортивної боротьби, готовність «перетерпіти» і ще чимало інших «дрібничок» призводять до певного стану психологічної готовності.

Комплектація команди до змагань є болючим процесом в усіх випадках, коли претендентів на участь у змаганнях більше ніж місць у команді. Особливо «делікатним» має бути процес формування, коли крім спортсменів, у комплектації команди зацікавлені певні групи осіб або організації. Тому критерії відбору спортсменів і формування команди мають бути обумовлені завчасно (бажано письмово) і бути однозначними. Критерії педагогічної і спортивної доцільності мусять співпадати, а не суперечити офіційним умовам відбору. В процесі підготовки до офіційних (основних) змагань, спортсмен і тренер

змушені зважити на необхідність пройти через низку відбіркових змагань, які є етапною перевіркою готовності.

Окрім підготовки спортсменів і остаточної комплектації команди, підготовка до змагань покладає на тренера ще низку обов'язків. Це переважно організаційно-господарські питання: попередні підтвердження про участь у змаганнях, підготовка заявки, особистих документів спортсменів, технічних заявок, підготовка і транспортування інвентаря, спортивної форми, придбання проїзних документів, замовлення місць для проживання, розв'язання побутових питань й тощо.

Виховання спортсмена в широкому розумінні цього слова, є по суті найголовнішою функцією тренера й здійснюється специфічними засобами спорту. Огріхи виховання не тільки знижують цінність особи як людини, але й у спортивному значенні заважають розкрити її природний потенціал. І навпаки, успішно ведений виховний процес має вирішальний вплив на особу, незмірно підвищує і робить значимим спортивний результат.

Матеріальне забезпечення спортсменів не є безпосереднім обов'язком тренера. В усіх спортивних організаціях є спеціальна служби (особи), які мають здійснювати матеріальне забезпечення. Проте насправді ця робота не може успішно провадитися без втручання тренера, як найбільш усвідомленої і зацікавленої фігури навчально-тренувального процесу.

Практичне заняття № 16

Основи науково-дослідницької роботи

План практичного заняття

16.1. Загальні принципи наукової творчості.

16.2. Загальна схема наукового дослідження та організація творчої діяльності.

16.3. Робота над статтями та доповідями.

16.4. Основні методи наукового дослідження у сфері фізичного виховання та спорту.

Список рекомендованої літератури

1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі “Фізичне виховання і спорт”: навчальний посібник. // М. Герцик, О. Вацеба. – Вид. 3-є, випр. І доп. – Харків, 2004. – 176 с.
2. Олійник М.О. Організаційна управлінська діяльність у системі управлінь і комітетів з питань фізичної культури. / Олійник М.О. – Харків, 2000.
3. Степко М. Ф. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Лемківський, Ю. В. Сухарніков // Освіта України, 2004. – № 60 – 61. – С. 7 – 11.
4. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання»: навчально-методичний посібник. / Фролова Л. С. // – Черкаси, 2014. – 282 с.

План-графік самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин(ден на/заочна)
16.	Схема написання курсової роботи і статті. Методи наукових досліджень у сфері фізичного виховання та спорту.	6/7

Орієнтована тематика домашнього завдання

1. Складіть схему наукового аналізу одного із тренувальних занять у обраному Вами виді спорту.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні методи дослідження у сфері фізичної культури і спорту?
2. У чому полягає техніка написання статті та підготовки наукової доповіді?
3. У чому полягає техніка написання курсової роботи?

Методичні поради до практичного заняття

16.1. Загальні принципи наукової творчості.

Зазначимо деякі принципи науково-дослідницької роботи

- Обрати предмет дослідження.
- Не працювати без плану.
- Контролювати процес роботи й коригувати за результатами контролю як загальний план, так і окремі його частини.

Для молодого дослідника важливо оволодіти технікою написання статей і підготовки відповідей на конференціях. Опублікувати статтю – це означає зробити цей матеріал надбанням фахівців для використання у їхній роботі. Треба писати просто і зрозуміло за розробленим планом. У плані треба передбачати: вступну частину; останні дослідження і публікації, на які опирається автор, виділення розв'язаних частин загальної проблеми; формулювання мети та завдань; виклад власне матеріалу дослідження; висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку.

16.2. Загальна схема наукового дослідження та організація творчої діяльності

Потрібно брати до уваги загальну схему наукового дослідження:

1. Обґрунтування актуальності обраної теми.
2. Постановка мети і конкретних завдань дослідження.
3. Визначення об'єкта і предмету дослідження.
4. Вибір методів (методики) проведення дослідження.
5. Опис процесу дослідження.
6. Обговорення результатів дослідження.
7. Формулювання висновків і оцінка одержаних результатів.

Наукові результати можна поділити на два види: теоретико-методологічні (для теоретичних досліджень) та інструментальні (для прикладних та емпіричних досліджень).

Багато хто вважає, що творчий процес є можливим тільки у періоди якогось «натхнення». Це глибока помилка: звісно добре, коли дослідження настільки захоплюють, що виникає творчий порив, але не для досягнення кінцевої мети важливий не так порив, як копітка і добре організована праця.

16.3. Робота над статтями та доповідями

Методика підготовки доповіді до наукової конференції

План доповіді – аналогічний плану статті. Проте, специфіка усного мовлення викликає суттєві зміни у формі і змісті. При написанні доповіді треба врахувати, що значна частина матеріалу викладена на плакатах (слайдах), де подають: математичні постанови, метод розв'язання, алгоритми, структуру системи, схему експерименту, виявлені залежності у табличній або графічній формі й т. ін. Тому в доповіді викладають коментарі (але не повторення!) до ілюстрованого матеріалу. Це дає змогу на 20 – 30% скоротити її.

Треба зазначити що за 10 хвилин людина може прочитати чотири сторінки машинописного тексту (через два інтервали), тому обсяг доповіді звичайно є меншим від обсягу статті. Крім того, доповідач має реагувати на попередні виступи за темою його доповіді. Полемічний характер доповіді викликає інтерес слухачів і підвищує їхню активність.

Отримання наукових результатів, їхній аналіз, опис та оформлених у вигляді наукової продукції мають свої принципи, методи, техніку і технологію.

Авторитет науковця визначається насамперед результатами його праці, ерудицією та кваліфікацією.

Під ерудицією розуміють широке і глибоке знання не тільки тієї галузі науки, в якій працює вчений, а й суміжних. Найбільш достовірні та міцні знання здобуваються із першоджерел. Вчений піддає їх критичному аналізу, творчій переробці, систематично використовує у своїй діяльності.

Кваліфікація вченого – це поєднання ерудиції та його творчих навичок у проведенні теоретичної й експериментальної роботи.

Будь-яке наукове дослідження від творчого задуму до кінцевого оформлення наукової праці здійснюється індивідуально. Проте можна визначити деякі загальні методологічні підходи до його проведення.

Сучасне науково-теоретичне мислення намагається пояснити суть явищ і процесів, які вивчаються. Це стає можливим за умови цілісного підходу до об'єкта вивчення, розгляду його у виникненні і розвитку, тобто застосування історичного аспекту.

Відомо, що нові наукові результати і раніше накопичені знання перебувають у діалектичній взаємодії. Краще і прогресивне зі старого переходить у нове і надає йому сили та дієвості. Іноді забуте старе знову відроджується на новому науковому підґрунті і набуває немов би другого життя, але в іншому, більш досконалому вигляді.

Вивчати у науковому сенсі – це означає бути науково об'єктивним. Не можна відкидати факти тільки тому, що їх важко пояснити або знайти їм практичне застосування. У науці мало всановити якийсь новий науковий факт, важливо дати йому пояснення з позиції сучасної науки, з'ясувати його загальнопізнавальне, теоретичне або практичне значення.

Нагромадження наукових фактів у процесі дослідження – завжди творчий процес, основою якого є задум ученого, його ідея. У філософському визначенні ідея це продукт людської думки, форма відображення дійсності.

16.3. Основні методи наукового дослідження у сфері фізичного виховання та спорту

У кожному науковому дослідженні можна виділити два рівні:

- 1) емпіричний, на якому відбувається процес нагромадження фактів;
- 2) теоретичний – досягнення синтезу знань (у формі наукової теорії).

Згідно з цими рівнями, загальні методи пізнання можна поділити на три умовні групи:

- методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент);
- використовувані на емпіричному та теоретичному рівнях (абстрагування, аналіз і синтез, моделювання, індукція та дедукція);

- теоретичного дослідження (ідеалізація, формалізація, аксіометичний, гіпотеза та припущення.ю історичний, системний підхід, декомпозиція).

Зразки контрольних робіт з дисципліни
«Вступ до спеціальності»
Обведіть одну або декілька правильних відповідей

Тестове завдання № 1

1. Основними завданнями фізичної культури є:

- забезпечення рухової активності людей;
- сприяння гармонійному розвитку особи;
- формування позитивних рис характеру;
- підтримання рівня здоров'я та працездатності;
- нагромадження і використання знань про здоров'я та здоровий спосіб життя;

• фізична культура є специфічним багатофункціональним явищем у сфері якого розв'язується широке коло завдань, від особистих до державних і загальнолюдських.

2. Основними засобами фізичної культури є

- фізичні вправи у всій їхній різноманітності;
- використання оздоровлювальних сил природи;
- різноманітні гігієнічні процедури;
- раціональні режими побуту, праці, відпочинку і харчування.

3. Найпоширенішими є такі форми занять фізичними вправами:

- уроки та заняття в середніх навчальних закладах всіх типів;
- самостійні заняття;
- заняття в групах професійної та військово-прикладної фізичної підготовки;
- спортивні тренування;
- реабілітаційно-оздоровчі заняття;
- танці.

4. Сферами впровадження фізичної культури і спорту є:

- навчально-виховна;
- міжнародна;
- виробнича;

- соціально-побутова.

3. Назвіть обов'язки фахівця з фізичної реабілітації:

- проведення обстежень осіб, які підлягають реабілітації та аналіз результатів цих обстежень;
- вивчення історії хвороби, анамнез пацієнта, консультації з лікарем, формування висновку про потребу та ймовірні результати програми фізичної реабілітації;
- складання та обговорення з пацієнтом реабілітаційних заходів;
- реалізація реабілітаційної програми;
- контроль за ефективністю реабілітаційної програми та внесення необхідних коректив;
- інформування оточення пацієнта (члени педагогічного колективу, родичі) щодо співпраці пацієнта в реалізації програми;
- надання вказівок масажистам, медсестрам, допоміжному персоналу щодо їхньої участі в реабілітаційному процесі;
- ведення відповідної планової, облікової і звітної документації;
- підвищення власного професійного рівня;
- поєднання і здійснення виховної роботи у процесі реалізації програм фізичної реабілітації;
- забезпечення дотримання техніки безпеки проведення занять;
- пропаганда здорового способу життя.

Тестове завдання № 2

1. Назвіть міжнародні спортивні організації:

Міжнародного Олімпійського комітету найвпливовішими є:

- Асоціація Національних Олімпійських Комітетів (АНОК)
- Генеральна Асамблея НОКів
- Олімпійська рада Азії
- Асоціація НОК Африки
- Асоціація Європейських НОКів
- Панамериканська спортивна організація

- Національні Олімпійські Комітети Океанії
- Генеральна Асоціація міжнародних спортивних організацій
- Вища Рада спорту Африки
- Міжнародна асоціація спортивної преси
- Міжнародна Олімпійська академія
- Міжнародні федерації з видів спорту.

2. Назвіть змагання, які проводяться з участю різних груп населення:

- Олімпійські ігри;
- Параолімпійські ігри;
- континентальні та регіональні Ігри (Панамериканські, Африканські, Азійські, Балканські, середземноморські тощо);
- ігри блокових країн (Британської співдружності, СНД);
- національні (етнічні) ігри (Маккабійські, Литовські, Панарабські);
- професійні ігри (залізничників, військовиків, моряків, студентів);
- релігійні ігри (мусульманські, католицькі);
- Ігри інвалідів (сліпих, глухих, розумововідсталих);
- вікові Ігри (для школярів, ветеранів спорту).
- чемпіонати, першості та кубки з видів спорту;
- комерційні змагання;

3. Основним для галузі фізичної культури і спорту є Закон України:

- “Про фізичну культуру і спорт” (1993 р.).
- “Про об’єднання громадян” (1991 р.);
- “Про освіту” (1991 р.);
- “Про вищу освіту” (2002 р.);
- Укази Президента України “Про державну підтримку розвитку фізичної культури і спорту в Україні” (1994 р.);
- “Про розвиток олімпійського руху в Україні” (1992 р.);
- Цільова комплексна програма “Фізичне виховання — здоров’я нації” (1998 р.);

4. Основними напрямками впровадження фізичної культури ст. 8 вказаного Закону визначає:

- фізкультурно-оздоровчу діяльність;
- фізичне виховання;
- масовий фізкультурно-спортивний рух.

5. Назвіть напрями забезпечення розвитку фізичної культури і спорту:

- науково-методичне забезпечення;
- медико-біологічне забезпечення;
- кадрове забезпечення;
- фінансове і матеріально-технічне забезпечення;
- інформаційне забезпечення;
- встановлення міжнародних зв'язків.

Тестове завдання № 3

1. Назвіть державні органи управління фізичною культурою:

- Верховна Рада;
- Депутатська комісія у справах молоді, спорту, туризму;
- Ради народних депутатів обласного, міського та районного рівнів;
- Органи управління фізичною культурою і спортом.

2. Назвіть відділи або посадові особи, які керують питаннями фізичної культури:

Міністерство освіти і науки України,

Міністерство охорони здоров'я,

Міністерство культури,

Міністерство оборони,

Комітет національної безпеки,

Міністерство внутрішніх справ тощо;

Державний комітет України з питань фізичної культури і спорту.

3. Назвіть громадські органи управління фізичною культурою і спортом:

- Національні спортивні федерації;

- Національний Олімпійський комітет України;
- Національні федерації з видів спорту;
- Національний Олімпійський Комітет України;
- Спортивні клуби та товариства України;
- Спортивні школи;
- Спортивні гуртки.

4. Назвіть ступені освіти в Україні:

- дошкільне виховання;
- загальна середня освіта;
- професійна освіта;
- вища освіта;
- післядипломна освіта;
- аспірантура; докторантура;
- підвищення кваліфікації;
- перепідготовка кадрів;
- позашкільне навчання і виховання;
- самоосвіта.

5. Які види діяльності здійснюють вищі навчальні заклади:

- підготовку фахівців різних рівнів кваліфікації;
- науково-дослідницьку роботу;
- підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації;
- атестацію наукових і науково-педагогічних кадрів;
- підвищення кваліфікації, перепідготовку кадрів;
- культурно-освітню, видавничу, фінансово-економічну, господарську, науково-виробничу, комерційну діяльність;
- здійснення зовнішніх зв'язків.

Тестове завдання № 4

1. Назвіть органи управління вищим навчальним закладом:

- Кабінет Міністрів України;
- Міністерство освіти і науки України;
- Засновник;

- Місцеві органи влади;
- Регіональна Рада ректорів ВНЗ;
- Ректор;
- Колективні органи управління;
- Посадові особи інституту;
- Загальні збори (конференція) ВНЗ;
- Вчена рада ВНЗ;
- Ректорська рада (ректорат) ВНЗ;
- Науково-методичні Ради (вузівські, факультетські);
- Деканати;
- Громадські організації ВНЗ та його підрозділи.

2. Назвіть блоки знань, умінь та навичок, якими мають оволодіти студенти факультету фізичного виховання:

- спеціальних теоретичних дисциплін (фізичне виховання, підготовка спортсменів, організація оздоровчо-спортивної роботи);
- медико-біологічних дисциплін (анатомія, фізіологія, біомеханіка, фізична реабілітація, лікувальна фізична культура);
- загальногуманітарних дисциплін (історія, філософія, естетика, економіка);
- психолого-педагогічних дисциплін (психологія, педагогіка, педагогічна майстерність, прикладна психологія);
- навичок науково-дослідницької роботи;
- навичок організаційно-педагогічної, спортивної і організаційної роботи;
- підвищення рівня власної спортивної підготовленості.

3. Охарактеризуйте знання та вміння фахівця з фізичного виховання:

- норми раціонального рухового режиму осіб усіх категорій;
- медико-біологічне обґрунтування використання засобів і методів фізичного виховання;
- педагогічні і медичні методи контролю за процесом фізичного виховання і фізичної підготовки;

- механізми розвитку фізичних якостей і формування рухових навичок;
- особливості проведення занять фізичною культурою з особами різного віку, статі, соціального стану, фізичного розвитку тощо;
- санітарно-гігієнічні вимоги і вимоги щодо безпеки проведення занять фізичними вправами;
- уміння надати першу медичну допомогу в разі травмування;
- структуру і зміст управлінської діяльності в галузі фізичної культури;
- демонстрацію техніки виконання фізичних вправ;
- оперування нормативно-правовими знаннями в галузі фізичної культури;
- мати достатній рівень фізичної підготовленості й володіти навичками страхування.

4. Охарактеризуйте структуру діяльності тренера-викладача:

- формування спортивного колективу;
- планування, обліку і аналізу тренувальної та спортивної роботи;
- здійснення виховного процесу;
- підготовка і проведення спортивних заходів;
- участь в олімпіадах;

5. Назвіть форми організації навчання у ВНЗ.

Лекція

Лабораторне заняття

Практичне заняття

Семінарське заняття

Індивідуальне заняття

Консультація

Індивідуальні завдання

Курсові роботи

Дипломні (кваліфікаційні) роботи

Самостійна робота
Спортивне вдосконалення
Наукова робота
Практична підготовка
Контрольні заходи
Семестровий контроль
Екзамен
Диференційований залік
Державний екзамен

Тестове завдання № 5

1. Назвіть складники науково-методичного забезпечення навчального процесу:

- державні стандарти освіти;
- навчальні плани;
- навчальні програми з усіх дисциплін;
- програми практик;
- підручники і навчальні посібники;
- контрольні роботи з навчальних дисциплін;
- контрольні завдання до семінарських, лабораторних і практичних занять;
- індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи;
- методичні матеріали з питання виконання курсових і дипломних робіт.

2. Назвіть знання та вміння, необхідні студентам для професійної діяльності:

- набуває знання, які мають відношення до уміння;
- випробовує це вміння на собі;
- випробовує це вміння на своєму товаришеві;
- спостерігає, як професіонал застосовує це вміння;
- допомагає професіоналу застосовувати це вміння;
- спочатку застосовує це вміння під наглядом професіонала.

- успішно справляється з цим умінням в різноманітних ситуаціях без безпосереднього нагляду;
- здає тест на безпечне володіння цим умінням та починає його вдосконалювати.

3. Основними показниками стану розвитку фізичної культури в державі, регіоні чи організації є:

- стан здоров'я і рівень фізичного розвитку;
- рівень забезпеченості кваліфікованими кадрами;
- наявність відповідних організаційних структур;
- кількість фізкультурників і спортсменів;
- наявна матеріальна база;
- рівень науково-методичного та інформаційного забезпечення;
- рівень спортивних досягнень окремих осіб та збірних команд.

4. Назвіть змагання, які проводяться за участі різних груп населення:

- Олімпійські ігри;
- Параолімпійські ігри ;
- континентальні та регіональні Ігри (Панамериканські, Африканські, Азійські, Балканські, середземноморські тощо);
- ігри блокових країн (Британської співдружності, СНД);
- національні (етнічні) ігри (Маккабійські, Литовські, Панарабські);
- професійні ігри (залізничників, військовиків, моряків, студентів);
- релігійні ігри (мусульманські, католицькі);
- Ігри інвалідів (сліпих, глухих, розумововідсталих);
- вікові Ігри (для школярів, ветеранів спорту).
- чемпіонати, першості та кубки з видів спорту;
- комерційні змагання;

5. Назвіть ступені освіти в Україні:

- дошкільне виховання;
- загальна середня освіта;
- професійна освіта;
- вища освіта;
- післядипломна освіта;
- аспірантура; докторантура;
- підвищення кваліфікації;
- перепідготовка кадрів;
- позашкільне навчання і виховання;
- самоосвіта.

Тестове завдання № 6

1. Основними засобами фізичної культури є:

- фізичні вправи у всій їхній різноманітності;
- використання оздоровлювальних сил природи;
- різноманітні гігієнічні процедури;
- раціональні режими побуту, праці, відпочинку і харчування.

харчування.

2. Найпоширенішими є такі форми занять фізичними вправами:

- уроки та заняття у середніх навчальних закладах усіх типів;
- самостійні заняття;
- заняття в групах професійної та військово-прикладної фізичної підготовки;
- спортивні тренування;
- реабілітаційно-оздоровчі заняття;
- танці.

3. Назвіть державні органи управління фізичною культурою:

- Верховна Рада;
- Депутатська комісія у справах молоді, спорту, туризму;
- Ради народних депутатів обласного, міського та районного рівнів;
- Органи управління фізичною культурою і спортом.

4. Назвіть відділи або посадові особи, які керують питаннями фізичної культури.

Міністерство освіти і науки України,
Міністерство охорони здоров'я,
Міністерство культури,
Міністерство оборони,
Комітет національної безпеки,
Міністерство внутрішніх справ тощо.

Державний комітет України з питань фізичної культури і спорту.

5. Назвіть напрями забезпечення розвитку фізичної культури і спорту:

- науково-методичне забезпечення;
- медико-біологічне забезпечення;
- кадрове забезпечення;
- фінансове і матеріально-технічне забезпечення;
- інформаційне забезпечення; встановлення міжнародних зв'язків.

Предметний покажчик

Армрестлінг, 15
Бодібілдінг, 15
Бокс, 13, 15
Боулінг, 15
Відбір, 81, 82
Віндсерфінг, 15
Волан, 13
Втома, 17
Вчитель, 75
Гол, 13
Джерела фінансування, 44, 49
Естафета, 13, 14
Завдання, 10, 19, 20, 21, 36, 66, 84
Загальнорозвиваючі вправи, 15
Закон, 39, 41, 94
Заняття, 23, 83, 92, 98
Засоби фізичного виховання, 15
Ігри, 25, 27, 28, 94, 100
Картінг, 15
Консультації, 22, 93
Крос, 13
Культура, 9
Кьорлінг, 15
Матч, 13, 85
Медаль, 13
Методи, 63, 83, 90
Набір, 81
Навчання, 7, 20, 21, 22, 68, 101
Національний Олімпійський комітет, 46, 96
Національний Олімпійський Комітет, 47, 51
Нокаут, 13
Обов'язки, 7, 71, 81
Показники, 79, 83
Положення, 56
Права, 41, 71
Принципи, 19, 22, 57, 88
Професія, 59
Рапіра, 13

Реабілітація, 14, 17
Режим, 11
Рекорд, 13
Система ECTS, 21
Спортивні клуби, 47, 62, 96
Спортивні товариства, 32, 47, 68
Стретчинг, 15
Сьорфінг, 15
Таеквондо, 15
Термінологія, 13
Тир, 13
Тренер, 32, 62, 79
Тренування, 51
Урок, 73, 74, 76, 101
Фізична культура, 9, 11, 92
Фізична підготовка, 16, 39, 61
Фізична підготовленість, 16
Фізичне виховання, 39, 95
Фізичні якості, 16
Фрістайл, 15
Футбол, 13, 14, 85
Шортрек, 15
Шпагат, 13

Навчальне видання

Галина Кондрацька, Світлана Будинкевич

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

методичні рекомендації до самостійної роботи студентів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Видавничий відділ
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

Головний редактор
Ірина Невмержицька

Редактор
Ольга Крупа

Технічний редактор
Наталія Намачинська

Коректор
Ірина Намачинська

Здано до набору 30.03.2016 р. Підписано до друку 13.04.2016 р. Формат 60х90/16. Папір офсетний. Гарнітура Times. Наклад 300 прим. Ум. друк. арк. 6,62. Зам. 63.

Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. (Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 2155 від 12. 04. 2005 р.) 82100, Дрогобич, вул. І.Франка, 24, к.42, тел. 2 – 23 – 78.